National Library 55253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A ON4
L

National Library
Bibliothèque Nationale
NEWS DIVISION DES JOURNAUX

VABA EESTLANE

Second class mail registration number — 1089.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

Nr. 75 (3092) XXXIII aastakäik | Neljapäeval, 11. oktoobril 1984 — Thursday, October 11, 1984 | Üksiknumbri hind 70 senti

Toronto Eesti Seltsi uus juhatus: vasakult esireas Leida Pajur, esimees Jaan Terts, Piret Komi, Victor Rein, seisavad revisjonikomisjoni liikmed Ermi Soomet ja Harald Teder, Aksel Veedla ja Eduard Kaju.
Foto: Vaba Eestlane

Sini-must-valged vene saatkonna ees

STOKHOLM (EPL) — Heas korras ja sujuvalt laabunud meeleavaldus Nõukogude Liidu suursaatkonna hooneesisel muruplatsil toimus vahetult pärast Medborgarhuseti loengusaalis asetleidnud Mart Nikluse juubeliaktust. Kuna osalejaid oli niivõrd palju, pidi üks tellitud bussidest kaks korda Medborgarhuseti ja Ralambshovi pargi vahet sõitma, et kõiki kaasmaalasi ära tuua. Nende hulgas oli ka Mart Nikluse lähedalt sugulane Hermine Niklus Norrköpingist.

Tinahalli sügistaeva all marsiti sinimustvalgete lippude uljalt lehvides — ja neid oli nii lõpmata palju — reipa lauluga „Saa vabaks Eesti meri, — Saa vabaks Eesti pind, — Siis tuisku ega tormi ei karda eesti rind" otse suursaatkonna aiaäärsele muruväljakule. Kindluse mõttes olid 20 korda pidavat politseinikku, nende hulgas ka mitu naist, aia ette paigutanud monteeritava raudtara. Mingit segavat vahejuhtumit siiski ei toimunud — politseinikega juteldi enne ja pärast meeleavaldust sõbralikult ja anti lisaseletusi ürituse tähtsusest.

Enne rongkäigu saabumist oli Eesti Vangistatud Vabadusvõitlejate abistamiskeskuse juhatusliige Jaak Jüriado abikaasa ja tütardega kohale toonud plakatid ja rahvusvärves käsilipud.

Plakateil võis näha nii eesti — rootsi kui ka venekeelset teksti. Näiteks: „Käed eemale Baltikumist!"

— „Portugalist sai demokraatia, Hispaaniast sai demokraatia, Kreekast sai demokraatia — Sovjetist sai rahvaste vangla." Plakatid olid valmistatud möödunud pühapäeval talgute korras Jüriado korraldusel nooremapõlve eestlaste poolt.

Muruplatsi nõlvakule ülesseatud mikrofonide ja võimendajate kaudu kostsid kõnelejate hääled selgesti kaunis kaugele. Nii pöördus Ants Kippar eestikeelse sõnavõtuga otse suursaadik Boris Pankini poole nõudes Nikluse ja teiste poliitvangide vabastamist. Ta nentis, et kuigi meeleavaldajate ees seisab raudaed, mis on punarezhiimi vägivalla sümboliks, kostab nõudjate hääl kindlasti ka anastajate kõrvu. Järgmisena kõneles rootsi keeles Andres Küng, märkides et „meie relv on vaba sõna, mis on palju efektiivsem kui igasugune sõjarelv kogu maailmas. Tõsi on ka paartuhat aastat vana tsitaat „Tõde saab meid vabastama"! Diktatuurid — olgu nad Läänes või Idas — võivad hävitada teatud arvu inimesi, aga nad ei saa kunagi võita inimeste südameid. Seepärast on diktatuurid määratud langemisele varem või hiljem . . ."

Einar Komp, Nikluse kunagine kaasvang, luges vene keeles ette proklamatsiooni ja demonstratsioonile lõpus lauldi ühiselt rahvushümni.

Vihmapilvedest raske tinahalli sügistaeva all pääsesid niihästi suured sinimustvalged lehvivad kangad kui ka meeleavaldajate peos väikesed paberist lipud eriti mõjule.

See oli tõeline vabadusnõudjate „noor mets", mis suletud ja surmvaiksele Nõukogude Liidu suursaatkonnale kartmatult oma kargeid värve näitas.

Karin Saarsen

PROKLAMATSIOON

Eesti Vangistatud Vabadusvõitlejate Päevale kogunenud eestlased deklareerivad, et Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirjas, Euroopa Julgeoleku ja Koostöönõupidamise lõppaktis ning teistes rahvusvahelistes lepingutes kindlaksmääratud põhimõtted rahvaste enesemääramise õigusest ning inimõigustest pole rakendatud Eesti rahva osas, kes jätkuvalt kannatab N. Liidu vägivaldse okupatsiooni all.

Meie mõistame hukka Eesti rahva venestamise, eestluse süstemaatilise hävitamise ja eesti loodusvarade kolonialistliku ekspluateerimise. Meie mõistame hukka poliitilisite, kultuuriliste ja usuliste põhiõiguste rakendamist nõudvate eestlaste tagakiusamise ning nõukogude vanglaisse, sunnitöölaagreisse ja vaimuhaiglaisse heitmise. .....

Meie nõuame Eesti rahva põlise enesemääramise õiguse ning põhiliste inimõiguste taastamist. Meie nõuame poliitilistel ja usulistel põhjustel ebaseaduslikult vangistatud, sunnitööle mõistetud ja vaimuhaiglaisse paigutatud eestlaste vabastamist. ....

Tähistades Eesti väljapaistvaima inimõiguslase Mart Nikluse 50. a. sünnipäeva, pöördume erilise ülleskutsega N. Liidu valitsuse poole tema koheseks vabastamiseks, tallè vajaliku arstiabi andmiseks ja talle Rootsis asuvate sugulaste juurde emigreerumise võimaldamiseks. ....

Reisilennuk eksis N. Liidu kohale

OSLO — USA reisilennuk 200 sõitjaga, kes arvatakse olevat sõdurid, kaldus 15 minuti jooksul N. Liidu kohale enne kui lendur sai aru, et ta oli 800 km kursist väljas, ütles kaitseministeeriumi ametnik, kes lisas, et kaks F-16 võitluslennukit olid võitlusvalmis Boeing 707, mis kuulus South Pacific Island Airlines'ile, lendu segama, kui seda nähti ületavat Norra põhjapoolset piiri. Enne kui võitluslennukid jõudsid lennukini, mis oli lennul Alaskast Amsterdami, sai lendur aru, et ta oli kursist kõrvale kaldunud ja pöördus lääne.

Lennuk oli lendamas N. Liidu kõige tugevamalt kaitstud strateegilistele aladele Koola poolsaarel, kus on N. Liidu Põhjalaevastiku baasid ja muid ülimalt tähtsaid baase ning varustust.

Kuigi USA valitsuse ja lennuliikluse ametnike poolt ei ole mingit kinnitust saadud, kuna nad ütlesid, et nad polnud teadlikud vahejuhtumist,

ütles South Pacific Island Airlines ametnik Honolulus, et „tõenäoliselt" see oli nende lennuk.

Ta lisas veel, et lennukis oli 200 Fidzhi sõdurit teel Tel Avivisse Amsterdami kaudu. Sõdurid olid teel Iisraeli ÜRO rahuvalve üksusena. Amsterdami jõudes ütles lendur, et ta oli hilinenud kõrvalejuhtimise tõttu, aga ei andnud pikemat selgitust. Vahejuhtum oli eriti ohtlik, kuna samasuguse vahejuhtumi tõttu Kaug-Ida strateegiliste alade üle tulistati alla Korea reisilennuk.

Ontario peaminister William Davis lahkub

Ontario peaminister William Davis lõpetas mõnda aega liikunud kuuldused parteijuhi kohalt loobumisest või uute valimiste väljakuulutamisest tänupühal, kui ta tegi teatavaks, et ta lahkub Ontario progressiivsete konservatiivide parteijuhi ja peaministri kohalt pärast 13-aastast ametiaega. Uus parteijuht tuleb valimisele tuleva aasta jaanuaris. Tugevamaiks kandidaatideks peetkse ministreid Larry Grossman'i ja Dennis Timbrell'i.

Kanadalane maailmaruumis

USA maailmaruumisõiduk Challenger tõusis takistusteta orbiidi, kaasas rekordiliselt suur 7-liikmeline meeskond, nende hulgas ka Kanada esimene astronaut 35-aastane Marc Garneau. Garneau on laevastiku komandör, tema ülesandeks on juhtida tehnoloogilisi, teaduslikke ja mitmesuguseid muid katseid, kaasaarvatud uurimise liikumis-haiguses.

Astronaudid opereerivad kaardistamise kaameral, tehes maakera kaardistamist, mõõdavad saastumist maailmaruumis ja kasutavad radarit maakera profiili kaardistamiseks ümber maakera. Nad lootsid, et radariga leitakse tõendeid kadunud linnadest Peruu Andides, varemeid Ölandi saarel Läänemerel ja jälgi 2000 aastat vanast kadunud linnast Ubarist Omanis.

Lennu ajal on siiski olnud katsetega mitmesuguseid takistusi ja ebaõnnestumisi. Maailmaruumisõiduk pöördub tagasi 13. oktoobril Cape Canaveral, Floridas või kui seal on halvad ilmastikuolud, siis USA läänepiirkonnas.

Iisrael ei küsi üle 2,6 miljardi dollari USA'lt toetust

JERUUSALEMM — Iisraeli peaminister Shimon Peres ütles, et ta ei kavatse „kerjata abi" USA-lt üle selle 2,6 miljardi dollari, mis on juba USA eelarves ette nähtud Iisraeli toetamiseks.

Peres andis intervjuu Iisraeli sõjajõudude raadios, vaieldes vastu teateile Iisraeli meedias, et ta kavatseb küsida ühe või rohkem miljardi dollarit USA-lt koheseks abiks president Reaganiga kohtumisel. „Majanduslik tervendamine on ainuke Iisraeli missioon", ütles ta. Peaministrile lähedasist allikaist on teada, et ta kavatseb saada pikaajalist USA abi programmi ümberkorraldamiseks.

Samal ajal on Iisraeli valitsus paanikaliselt katsunud hoida riigipanga välisvaluuta reserve, keelates 50 luksuskauba impordi, mis ulatub autodest ripsmevärvimise pliiatsiteni. Kuuekuulise impordikeeluga loodetakse säästa ca 350 miljonit dollarit. Kaubandusminister Ariel Sharon ütles, et iisraellaste reiside puhul lubatakse neid kaasa võtta ainult $1000 seniste $2000 asemel, ka on nendel krediitkaartide kasutamine keelatud.

Iisraeli riiklik raadiojaam teatas, et tehtud kärpimised eelarves võivat sundida ka sõjaväe arvulise koosseisu vähendamisele.

John Bosley uueks parlamendi spiikeriks

OTTAWA — Konservatiivide parlamendiliige John Bosley Toronto Don Valley West valimispiirkonnast nimetati uueks parlamendi spiikeriks 4. novembril avatavale parlamendile. Tema nimetamine sai toetuse kahelt opositsiooni partei juhilt. J. Bosley valdab kahte ametlikku keelt. Ta on parlamendiliige 1979. aastast alates.

Balti Naiste Nõukogu Kanadas

KONTSERT-KOOSVIIBIMINE

pühapäeval, 21. okt. 1984 kell 3.00 p.l.
Leedu kiriku saalis, 1021 College St.

Sissepääs $6.—, pensionärid ja õpilased $5.—

Suupisted, koogid ja kohv.

10. aastapäeva juubelipidu

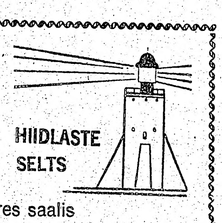

mardipäeval, 10. nov. 1984
kell 7 õhtul

Toronto Eesti Maja suures saalis

KIREV EESKAVA ⊛ TANTS ⊛ BAAR

Tantsuks mängib „Kaja" orkester

Peopääsmed à $25.00 (koos sooja õhtusöögiga) lunastada hiljemalt 2. novembriks 1984! Pääsmete eelmüük ja laudade tellimine — E. Liik, tel. 421-1139.

NOORTETEATRI kordusetendus

DRAMATISEERING OSKAR LUTSU NOORSOOJUTUST

„KEVADE"

pühapäeval, 4. nov. 1984 kell 3.00 p.l. Eesti Majas

Lavastus: ENDLA KOMI

Piletid: $6.00, õpilastele $3.00, saadaval teisipäeva ja neljapäeva õhtuti Eesti Majas.

Abistamiskomitee ja Ehatare ühine

LOTERII

toimub EHATARES laup., 3. nov. kell 2—5 p.l.

Loterii annetusi võetakse vastu ABISTAMISKOMITEE äris ja EHATARES.

Kohvilaud

Kuna käesoleva nädala esmaspäev, 8. oktoober oli Kanada ametlik püha, THANKSGIVING DAY, siis ilmub sel nädalal üks „Vaba Eestlane", mis kannab neljapäeva, 11. oktoobri kuupäeva.

EELK PEETRI KOGUDUS TORONTOS

LÕIKUSTÄNUPÜHA

JUMALATEENISTUS PEETRI KIRIKUS

pühapäeval, 14. oktoobril kell 11 hommikul

Järgneb kohvilaud ja ettekanne:

KAS NÕUKOGUDE PUNAARMEE RÜNDAB TULEVIKUS IISRAELI JA KAS MEIE KODUMAA VABASTAMINE ON SEOTUD IISRAELI RIIGIGA

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

TOIMETAJA: Hannes Oja

TOIMETUSE KOLLEEGIUM: Karl Arro, Heino Jõe, Olev Träss

TELEFONID: toimetus 444-4823, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 444-4832

TELLIMISHINNAD Kanadas: aasta $51.—, poolaastas $28.— ja veerandaastas $15.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $65.—, poolaastas $35.— ja veerandaastas $18.—

Aadressi muudatus 70 c. — Üksiknumbri hind 70 c.

KUULUTUSTE HINNAD üks toll ühel veerul: kuulutuste küljel $4.75, tekstis $5.—, esiküljel $5.50

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd.
1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

Eesti Kultuuri Koondise juhatuse liikmed. Vasakult Zoja Raskasov, Maia Mathiesen, Alur Reinans (esimees) ja Lea Trepp; seisavad Harry Härm, Viljar Nairis, Edmar Kuus, Leonid Laid ja Alfred Pisuke.
Foto: H. Trummer

Surmanuhtlus päevakorral

Kanadas on taas üles kerkinud surmanuhtluse rakendamise küsimus. Selle on tõstatanud Kanada Politseiametnike Ühing, kes nõuab valitsuselt surmanuhtluse uuesti kehtestamiseks rahvahääletuse korraldamist. Politseinike nõudmine on küllaltki põhjendatud, kuna viimase pooleteise kuu jooksul on kurjategijate kuulidest langenud kolm Toronto piirkonna politseinikku ja kaks on saanud raskelt haavata. Kui politseinike mõrvamine sellises tempos jätkub, siis võime aasta lõpul ametikohuste täitmisel mõrtsuka tulistamise tagajärjel surma ja haavata saanud politseinike arvu arvestada juba kahekohaliste numbritega.

Surmanuhtlus on Kanadas ja Ühendriikides olnud juba pikema aja kestel väga tundeliseks ja vaieldavaks küsimuseks. Humanistid ja maailmaparandajad arvavad, et inimene ei tohi seaduslikus korras teist inimest surmata — ka siis kui tegemist on kõige julmema mõrvariga. Surmanuhtluse vastased leiavad, et sellise karistuse rakendamine on barbaarne ja ebainimlik ning kurjategija karistamine temalt elu võtmisega ei ole pealegi preventiivvahendiks kuritegevuse vastu võitlemisel nagu arvavad surmanuhtluse pooldajad. Oma seisukohti põhjendatakse väitega, et kuritegevust iseloomustavad statistilised arvud ei lase kuidagi oletada, et mõrvari surma saatmine kohtuotsusega aitaks vähendada või piirata raskeid kuritegusid.

Kanada endine peaminister Pierre Trudeau, kes oli teatavasti üks suuremaid surmanuhtluse vastaseid ning surmanuhtluse kaotamise tõhusamaid toetajaid parlamendis, mis viis lõpuks võllasurma hülgamisele 1976. aastal, lähtus surmanuhtlusesse humanistlikust ja esteetilisest vaatevinklist. Ta leidis, et surmanuhtlus kujutab endast ühiskonna kättemaksuaktsiooni mõrtsukale, kes kaasinimeselt elu on võtnud. Samal seisukohal asuvad ka paljud kohtunikud, advokaadid ja poliitikud, kes katsuvad kõigiti toonitada ja alla kriipsutada, et raskemate kuritegude arv ei ole sugugi kasvanud pärast surmanuhtluse kaotamist.

Need põhjused tunduvad otsituina ja statistilised arvud ülepakutuina ning nende paigutamisel kaalu vaekausile leiaksime, et need ei kaalu kaugeltki nii palju kui nende kaitsjad seda toonitavad. Surmanuhtlusesse tuleb lähtuda seisukohast, et see on põhiliselt üks karistusnorm — tegelikult kõige kõrgem karistusnorm, mis tuleb rakendamisele kõige raskemate kuritegude eest. Nende raskete kuritegude all ei tule mõista mitte ainult politseinike ja vangivalvurite mõrvamist, nagu mõned surmanuhtluse pooldajad väidavad, vaid surmaminejate rivisse tuleksid paigutada ka kõik äärmise julmuse ja jõhkrusega teostatud ettekavatsetud mõrvad, kus ohvreid sageli piinatakse. Kuritegude klassifitseerimise küsimuse lahendamine peaks jääma kohtutele, kes peaksid selleks küllalt kvalifitseeritud olema, et vajalikke järeldusi ja otsuseid teha.

Tundub, et ka kõige suurematel surmanuhtluse vastastel on raske vastata küsimusele, miks peaks ühiskond veel kümneid, võibolla isegi sadu tuhandeid dollareid maksma selleks, et Briti Kolumbia laste massimõrvar Clifford Olson võiks Kanada maksumaksjate kulul vanglas rahulikult oma elupäevi lõpetada.

Kui me lähtuksime Kanada endise peaministri seisukohast, et surmanuhtlus on ühiskonna kättemaks kurjategijale, siis peaksime ka kõigi teiste karistusnormide rakendamisel samale seisukohale asuma. Siis peaks ka iga varga, röövli või sissemurdja karistus kujutama endast ainult ühiskonna kättemaksuaktsiooni. Kui me sellistest seisukohtadest lähtudes hakkaksime kriminaalkurjategijaisse ja nendele määratud karistustesse suhtuma, siis sattuksime ummikusse, kus kaotaksime oma ühiskondliku elu korraldamisel täielikult jalgealuse ja näitaksime kurjategijaile nende seadusevastaste tegude sooritamiseks rohelist tuld.

Ameerika Ühendriikides on juba aru saadud, et kurjategijaile soodustuste tegemisel on liiga kaugele mindud. Ka seal haarati kinni humanistlikest ja liberaalseist ideedest ja kaotati surmanuhtlus, kuid viimasel ajal on mitu osariiki selle kõrgema karistusnormi juurde tagasi läinud, ignoreerides humanistide hõredaid väiteid, et surmanuhtlus preventiivvahendina ei ole saanud kindlat tõestust. Kanadas on surmanuhtluse uuesti rakendamise küsimus eriti akuutselt päevakorrale kerkinud seoses politseinike mõrvamisega ning surmanuhtluse uuesti kasutamisele võtmist ei poolda mitte ainuüksi politseinikud, vaid viimaste ringkäsituste põhjal kaaluv osa rahvastikust, kes vastava rahvahääletuse korraldamisel oleks valmis ülekaalukalt toetama metsikute ja taltsutamatute mõrvarite võllasse saatmist.

Küsimus on viimasel ajal pidevalt üles kerkinud Kanada ajakirjanduse veergudel ja surmanuhtluse uuesti rakendamise kohta esitati konservatiivide valitsuse peaministrile Mulroneyle küsimus peaministri äsjasel pressikonverentsil. Peaministri tõrjuvast vastusest selgus, et valitsus ei ole veel valmis seda küsimust kaaluma ja parlamendile käsitamiseks andma. Mulroney mainis, et ta ei poolda selles küsimuses rahvahääletuse korraldamist ja väitis, et siin peaks lahenduse leidma parlament. Kuid Mulroney arvates on valitsusel praegu nii palju tegemist Kanada majanduslike probleemide lahendamisega, et surmanuhtluse probleem on teisejärguliseks küsimuseks ja peab ooteperioodi jääma.

Kui kauaks? Nähtavasti nii kauaks kui jälle mõni politseinik mõrvatakse ja rahva viha nii suureks paisub, et valitsus on sunnitud kiirelt tegutsema ning selle valutava ja piinava küsimuse vastavalt rahva tahtele lahendama.

K. A.

Talupoegade vabastamine Rootsi ajal

Üsna üldiselt on seni arvatud, et Rootsi kuningad rääkisid küll eesti ja läti talupoegade vabastamisest sunnimaisusest, ent tegudeni kunagi ei jõudnud. See teene jäi seega üleni Vene tsaar Aleksander 1-le rohkem kui sada aastat hiljem. Nüüd aga näitab Stokholmi ülikooli Balti Uurimiskeskuse juhataja Aleksander Loit, et talupoegade vabastamine hakkas Rootsi aja lõpupoole teostuma, enne kui venelased maa vallutasid ja pärisorjuse täies ulatuses tagasi tõid. Professor Loit esitas oma tulemused ja dokumentatsiooni juunis 1984 toimunud Balti Uurimuste Konverentsil Montrealis.

Varasemat vaadet esindab näiteks Ojamaa-Varmase „Eesti ajalugu" (Stokholm, 1946): Rootsi kuningad olevat astunud korduvalt eesti-läti talurahva kaitseks välja, nõudes isegi nende täielikku vabastamist, aga neil soovidel polnud tegelikke tagajärgi. Valitsejad ei julgenud nii järsult kohalikule saksa aadlile vastu astuda. „Kõige enam, mis Rootsi valitsus suutis teha, oli vahest ainult talupoja lõpliku pärisorjastamise ärahoidmine" (lk. 140). Talupoegade olukord halvenes kuni aastani 1680, ja paranes siis mõningal määral, kuna maksud ja muud kohustused määrati kindlaks. A. 1681 esitas Karl XI ka nõude talupoegade vabastamiseks sunnimaisusest, ent loobus sellest mõisnike ägeda protesti tõttu. Ojamaa-Varmas oletavad vaid, et pärast järjekindlat ettevalmistust muude reformide kaudu „poleks lõplikku vabastamist enam vaja olnud liig kaua oodata," kui Rootsi aeg oleks edasi kestnud.

N. Liidu ajalookäsitlused väidavad vastupidiselt, et maapolitseikorraldus a. 1671 „pärisorjastas talurahva lõplikult" (ENE 2, lk. 76). See tähendaks, et vastutus täieliku orjastamise eest langeks Rootsi koloniaalvõimule pigemini kui järgnevale Vene koloniaalvõimule. Sellise võimaluse jätab mõneti lahtiseks ka Ojamaa-Varmase ja teiste läänepoolsete ajaloolaste ülalmainitud „oleks".

Diametraalselt vastupidisele järeldusele viib aga professor Loidu Montreali ettekanne („Structural Changes in the Baltic Provinces during the End of the Period of Swedish Rule"): vabastamine oli juba teoksil enne kui Vene vallutus selle katkestas ja vähikäiku lükkas. Tema ettekandest on ses seoses põhjust tõlkida järgmised osad:

„Võibolla olulisim muudatus Balti agraar-ühiskonas Rootsi valitsuse viimasel aastakümnel oli talupoegade vabastamine sunnimaisusest (serfdom). On tähelepanuväärne, et see sündmus ei näi olevat üldiselt tuntud või õigeks tunnistatud. Vastav teaduslik kirjandus on seda teemat üsna vähe käsitlenud. Sunnimaisuse kaotamise küsimust on peamiselt võetud kui kuninga ettepanekuid osana poliitilisest taktikast seoses reduktsiooni-poliitikaga (endiste riigimõisate tagasivõtt riigile — R.T.), mida aga kunagi tegelikult läbi ei viidud. Taoline hinnang põhineb kolmel seigal: vabastamine ei hõlmanud alguses kõiki talupoegi, vaid ainult kroonumõisate omi (ometi aga moodustasid kroonumõisad pärast reduktsiooni enamuse Balti mõisatest); järeldused on siiani olnud rajatud ainult Liivimaa olukorrale, kus sunnimaiste vabastamine võttis peidetuma vormi kui Eestimaal; ja järgnev ajalookulg pikaleneviva Põhjasõja ja johtuva Balti provintside üleandmisega Venemaale ei loonud olusid vabastusreformi rakendamiseks ja säilitamiseks."

„Reduktsiooni algjärgus andis kuningas Liivi aadlile teada oma kavast kaotada sunnimaisus kroonumõisates ja ergutas aadlit sama tegema nende oma mõisates. Aadli vastuseisust hoolimata jäi kuningas oma plaani juurde. Eestimaal, kus reduktsioon algas vähe hiljem, jälgiti sama menetelma. Et Balti talurahva vabastamine ei olnud vaid pidulikuks deklaratsiooniks kuningliku kirjas, seda on näha mitmest seigast. Kohalikud võimud võtsid oma kohustetäitmisel arvesse talupoegade vabastamist ja informeerisid kroonumõisate rentnikke väga selgelt vastavaist sätetest. Mõisate tegeliku tagasivõtu ajal riigile kutsuti kõik talupojad kokku mõisasse, kus eraldi selleks lähetatud provintsihalduse ametnikud talupoegadele nende omas keeles seletasid, et nad pole nüüdsest peale enam aadlike orjad vaid kuninga alamad."

„Kooskõlas talupoegade äsjasaavutet asendiga hakati neid nüüd ka kasutama mitmeiks avalikeks ülesandeiks, mis on põhimõtteliselt ületamatus vastuolus sunnimaisuse sätetega. Näiteks kasutati neid järjekindlalt reduktsioonile määratud mõisate toodanguvõime kindlaksmääramisel; selle alusel määrati rendi suurus kroonumõisa edaspidisele rentnikule. Tuleb märkida, et ametnikud omistasid suuremat usutavust talupoegade hinnangule kui mõisahärrade ja nende kubjaste omile. Talupojad hakkasid ka märgataval arvul teenima sõjaväes. Suure Põhjasõja ajal moodustati terveid rügemente eesti ja läti talupoegadest."

„Seoses talupoegade isikliku vabastamisega kaalus Stokholmi keskne finantshaldus terve mõisasüsteemi kõrvaldamist Baltikumis, mõisate jagamise teel üksiktalupoegadele, kes siis alluksid otseselt koonile. Need plaanid ei teostunud, ent praktilisil kaalutlusil vabastati mõned külad täiesti mõisaorjusest, kui mõisad pärast reduktsiooni välja renditi."

Professor Loit nendib veel, et talupojad vabastati sunnimaisusest ka eramõisates, kui need mingil muul põhjusel kui reduktsioon riigi omaks said. Ka külakoolide rajamist tuleb vaadata sunnimaisusest vabastamise tulemusena: vabatmehel, kes võis hakata, näiteks, käsitööliseks või sõduriks, oli vaja haridust väljaspool orjaoskusi. Teatava haridusega ja vaba liikumisega tööjõudu nõudsid ka manufaktuurid, vabrikute eelkäijad, mida Rootsi valitsus kavatses ulatuslikult rajada Balti kroonumõisatesse. Ka selles osas oli Rootsi võim viimas Eestit feodalismijärgsesse arengufaasi, mis Vene võimu all hakkas teostuma alles sajand hiljem. Plaanide kiiret teostamist viivitas seik, et plaanid olid Balti ühiskonna arengust kaugelt ees. „Aga kui väike osagi neist tihti suurejoonelistest kavadest oleks teostatud, oleks see tähendanud Balti provintside majandus- ja sotsiaalstruktuuri kiiret arengut," nendib Aleksander Loit.

Võiks ütelda, et Rootsi aeg, kus plaanid olid ajast, ees, asendus Vene ajaga, kus plaanidki olid ajast taga. Ka pärast sunnimaisuse ametlikku kaotamist tsaar Aleksander I poolt (140 aastat pärast Rootsi Karl XI analoogset sammu) võttis kümme aastat enne kui vabastamine kõikjal läbi viidi — ja asemele astus pärisorjusest mõnes mõttes veelgi rängem teoorjus. Alles 160 aastat pärast seda kui Rootsi valitsus hakkas tõsiselt kaaluma mõisate tasuta jagamist talupoegadele, asus Vene valitsus arutama, kas eesti talupoeg tohib omale raha eest talu osta.

Võib ainult rõõmustada, et professor Loidul osutus võimalikuks tulla ülemere Montrealis esinema niivõrd huvitaval ja olulisel teemal. Balti Uurimiskeskuse juhatajana Stokholmi ülikoolis on Aleksander Loit ainulaadselt tähtsas asendis läänemaailma eestialalises uurimistöös. Siinpool ookeani on sellele samalaadset kõrvale panna ainult siis, kui näiteks Toronto eesti õppetool on loodud ja välja arendatud.

Rein Taagepera

Puna-Hiina tähistas 35. aastapäeva

PEKING — Puna-Hiina tähistas kommunistliku võimu 35. aastapäeva massiivse paraadiga, mis uhkelt demonstreeris riigi moderniseerimise arengut, tuumalaenguga rakettidest külmutuskappideni ja Läänе moodideni. Valitsus murdis senise puritaanliku eluviisi ja korraldas hiigelpeo ühele miljonile külalisele, mida nimetati suurimaks tantsupeoks maailmas. Hiina 80-aastane juht Deng Xiaoping rõhutas oma esimeses avalikus kõnes Hiina vanemaile poliitikuile sellise moderniseerimise läbiviimist, mille tema oli algatanud.

Egiptus süüdistab Iisraeli

ÜRO — Egiptus on süüdistanud Iisraeli „terroristlike aktide" ja „surveliste" mõõtmete pärast araablaste vastu Iisraeli poolt okupeeritud aladel. ÜRO peaistungil peetud kõnes Egiptuse välisminister Ahmed Esmat Abel Megaid ütles, et Iisrael murrab rahvusvahelisi inimõiguste eeskirju neil territooriumeil ning need on võtnud väga laialdase ulatuse.

Värskemad uudised loete „VABA EESTLASEST"

Kommentaarid

Aga mis siis, kui . . .

Jah, aga mis siis, kui Mondale ei saa Ameerika Ühendriikide presidendiks?

Keegi peab ju kaotama.

KUI R. REAGAN KAOTAB, siis ei tule maavärisemist. Elu jookseb edasi mõnda aega, endistel teedel, sest demokraadid on möödunud aastatel palju õppinud. Nad on omaks võtnud hulga republikaanide häid ideid. Kuid muidugi, konservatiivide jooksurajale nad ikkagi ei pääse, sotsialismi kammitsate tõttu. . . . . .

KUI R. REAGAN KAOTAB, siis republikaanide meel on kibe, kuid kaotamine teeb partei veelgi sisutihedamaks ja liikmed enesekindlamaks. Üks julge katse sai edukalt läbi viidud — see teeb uhkeks. Pärast F. Mondale „õiget ja humaanset" valitsemisaega on tulevik republikaanidele kindlustatud pikaks-pikaks ajaks, aastakümneteks.

KUI R. REAGAN KAOTAB, siis kogu maailma komparteid hõiskavad. „Püha Venemaa" punased papid löövad kirikukellad helisema ja Kremlis peetakse vähemalt kolmeöö-päevane praasnik. . . . . .

☆

KUI MONDALE KAOTAB, siis väriseb maa! Varisevad demokraatliku partei alussambad ja katus kukub sisse. Tolmu on palju ja kõik poliitilised suurtuusad kaotavad oma sära ja kaovad ära, koos „granddaddy" George McGovern'iga, kelle hiilgeaja tipp oli Balushi film. Demokraatide partei kuivab kokku või rebeneb. Jesse Jackson võib saada tubli lisa oma „Vikerkaare" partei täienduseks.

KUI F. MONDALE KAOTAB, siis on paarkümmend miljonit dollarit asjatult kulutatud. Kolm pikka aastat sõidetud tühja, ja viljatult reklaamitud enese tublidust ja Reagani närusust. Käsi pigistatud, lapsi musutatud, kõikvõimalikkude gruppide ja grupikeste nõudeid lubadustega rahuldatud, neid meelitatud ja suunatud selleks, et seda demokraatide partei poliitilist pangapeale mängu kuidagi võita!

Väljavaated olid head, väga head. Jesse Jackson tõi juurde suure arvu uusi valijaid, Hart mõjutas mitmeid demokraatliku partei suunas mõtlema. Ajuti Hart ja Jesse panid mõne kaika Mondale sõjavankri rattakodaraisse, kuid need ei takistanud võidusõitu ega õiguse võitu! Väljavaated olid ikkagi head.

Mondale lubas valida endale asepresidendiks kõige parema, kõige kohasema, kõige kogenenuma, olgu see siis mees või naine, hispaanlane või lirlane, must või valge. Lubas nii, kuid tegi teisiti, sest naisi on 52 prots. valijaskonnast. Hart oli haavunud, Jesse protesteeris vihaselt, juudid olid sügavalt pettunud.

Aga naised! Need olid vaimustusemarus. Nad kallistasid üksteist, läbisegi nuttes ja naerdes. Milline suur võit! Esimene naine Ameerika Ühendriikide asepresidendiks! Naine otse trooni kõrval!

Ja, jah, ütlesid mõned kiusakad vanamehed — kas Ferraro on just esimene? Ärgu unustatagu Rosalyn Carterit!

KUI MONDALE KAOTAB, mis saab siis naiste Suurest Unistusest? Eks seegi varise siis. Kiusakad vanamehed süüdistavad pealekauba naisi selles, et Mondale kaotas. Kas naised on süüdi ja kas kiusakail vanameestel on õigus, seda praegu ei tea. Küll aga on teada, et mäng PANGAPEALE on väga suur risk.

Keegi kaotab.

☆

Süütu, süütõendite puudumisel

„Vaba Eestlane" 11. sept. s.a. tõi teate „Eesti Päevaleht" alusel, et kaks perekonda Saaremaalt on hiljuti püüdnud põgeneda Nõukogude Liidust, tavalises kalapaadis. Välja sõideti Sõrve-säärelt paksu udu kaitse all, kuid piirivalve radar avastas põgenikud, keda saadeti jahtima suure kiirusega kaaterpaadid. Need ei leidnud paksus udus põgenikke, kuid möödusid neist nii

(Järg lk. 3)

VALVEARST NÄDALALÕPUL

13. ja 14. oktoobril
dr. J. Marley, tel. 921-7777

20. ja 21. oktoobril
dr. R. Pahapill, tel. 921-7777

Eesti autoreid maailmakirjanduse entsüklopeedias

Septembris ilmus New Yorgis Frederick Ungari kirjastusel „Encyclopedia of World Literature in the 20th Century" (20. sajan. maailmakirjanduse entsüklopeedia) 4. köite (tähed R-Z) täiendatud väljaanne.

Köites on küllaltki ulatuslikud artiklid Marie Underi, Karl Ristikivi, Heiti Talviku üle, mille autoriks on Aleksis Rannit, kuna Aleksis Rannitist kirjutab Victor Terras, võrdleva kirjandusteaduse professor Brown ülikoolis ja A. H. Tammsaarest Alo Raun.

Kuni leheküljelise pikkusega artiklid annavad esmalt biograafilisi andmeid, siis pikema esseistliku ülevaate loomingust ja tema kohast eesti kirjanduses, siis temalt ilmunud teoste loetelu ja tema kohta ilmunud bibliograafiat võõrkeeltes.

Eesti loojaist jagab Marie Underi foto lehekülge Miguel de Unamunoga.

JAAN ALMER
KATUSETÖÖD
Tel. 293-2128
773-2014
Teeme uusi ja parandame vanu nii linnas kui ka maalates.

Kommentaarid

(Algus lk. 2)

ligidalt, et kaatri tugev järellainetus viis paadi ümber ja kõik seesolijad uppusid.

Palju neid oli? Meie ei tea hukkunute arvu, kuid kaks perekonda võiks olla kümmekond eestlast, kes hukkusid selles õnnetuses, mille põhjustas paks udu.

☆

Otse vastaspoolel, suure Nõukogude riigi idaservas, lendas möödunud aasta esimesel septembril, sügavas ööpimeduses Koera lennuk KAL 007, mille Nõukogude radarid avastasid ja mida saadeti jälgima vaprad Nõukogude Liidu kotkad. Üsna varsti üks neist teatas: Mission completed! Korea reisilennuk oli allatulistatud - see kukkus merre ja 269 inimest uppus selles õnnetuses.

☆

Ei saa märkamata jätta, et väga suur õnnetuste arv on otseses või kaudsemas seoses Nõukogude Liidu tegevusega. Gulaagides ja katõnides on sajad tuhanded inimesed leidnud õnnetu surma. Bor. Komarovski võitles 1944. a. meeleheitlikult ülekaalukate Saksa vägede vastu, Varssavit kaitstes ja Vene sõjavägede abi oodates. Need ei saanud appi rutata, kuigi nii oli lubatud. Selles õnnetuses hukkus palju vapraid poolakaid. (Lõuna-Aafrika Vabariik saatis võitlevaile poolakaile Varssavisse toitu ja ravimeid. Selles operatsioonis hukkus 31 lennukit).

Sealtpeale ja enne seda on teada pikk rida suuremaid ja vähemaid õnnetusi, mis märgivad Nõukogude Liidu arenguteed . . . Neist mõningaid nimetades — Trotski ja Kravtshenko kaotasid elu mõrtsuka käe läbi. Tshehhi rahvuslane-riigimees Mazaryk kukkus oma elumaja aknast alla — surnuks. Väljapaistev on õnnetu juhus praeguse paavstiga, milline õnnetus seekord küll ebaõnnestus.

H. Riga

TES Keskkooli õpilased vastu võtmas instruktsioone koolijuhataja/klassijuhatajalt Edgar Martenilt. Esireas vasakult Anne Pedel, Tiina Pedel, Sarina Westerblom, Ester Roosipuu, teises reas Pia Metsalu, Liisa Soots ja Rita Lees. Foto: Vaba Eestlane

Kahest naisest, viiest lapsest on küllalt

Rootsi soomlane esimene kahenaisepidaja Rootsis

Rootsi esimene kahenaisepidaja on sünnilt soomlane Matti Soukka. Soomest, Pudasjärvelt pärit Matti asus oma vanematega 1950-ndail aastail Rootsi. Aastal 1973 ta lahkus vanapoisina arenguabitöödele Sambiasse, Aafrikasse. Pärast 11-aastast sealolekut ta tuli Rootsi tagasi suurperekonna isana ja kahe naisega abielumehena.

Matti omaduseks on kaks kaunist sambia naist, Loyce ja Gladness ning viis käharapäist 3—10-aastast last. Nüüd on Matti suurperekonnapea sõna tõsises mõttes. Ta on kogenud seda, millest paljud mehed unistavad, et olla kahenaisepidaja.

Kümme aastat tagasi ta abiellus esimese naisega, pool aastat hiljem ta võttis veel teise.

Kuid ta ütleb, et ta ei ostnud naisi lehmade eest, nagu seal on kombeks, vaid kasutas raha.

Ta ei öelnud ajakirjanikule, kui palju tema tumedanahalised naised on Rootsi kroonides väärt. Hinnas lepitakse kokku tüdruku vanematega.

Kui kaks naist olid mehel olemas hakkas ka pere kasvama. Matti tegi põllumajanduse alal arenguabitööd nii riigile kui ka eraettevõtete maa-aladel Sambias.

Lõpuks ta siiski küllastus sellest tööst ja ülesannetest ning otsustas võtta oma pere ja minna tagasi Rootsi. Kuid Rootsi ei olnud eriti vastuvõtutahteline ja neil tulnuks Rootsist uuesti lahkuda. Viisaasjad olid läinud segamini. Matti ei kaotanud siiski lootust. Viimasel hetkel tema lootused täitusid.

Just ajakirjaniku tuleku eel oli ta saanud teada, et ta naised ja viis last võivad jääda Rootsi, Norrköpingisse.

Ta oli juba olnud valmis alustama võitlust oma pere eest, ega poleks neid lasknud saata tagasi Sambiasse, kuna ta tunneb, et tal on vastutus oma perekonna heaolu eest.

Nüüd on suurem mure võidetud. Perekond võib püsida koos Rootsis.

Mis nüüd edasi, see on veel ebaselge, kuna Rootsi seadus ei luba kahenaisepidamist vaatamata, et Matti on juba kahega abielus.

Ta arvab siiski, et see on väike probleem, võimalusi on mitmeid. Tavakohane lahutamine ühest või mõlemast abikaasast võiks tulla küsimuse alla, kuid seda vaadatakse hiljem.

Nad tulid juba möödunud kevadel Norrköpingisse. Lennupiletid perekonnale maksid ca 47.000 Rootsi krooni. Matti teadis, et ametivõimudega tuleb raskusi, aga ta otsustas riskeerida, uskudes et asjad kord ikkagi korda läevad.

Sambias on elu sellasena täiesti normaalne, et mehel on kaks naist. Seal ei olnud mingeid raskusi saada maalt lahkumiseks pabereid kogu perele. Aga Rootsis tulid kohe raskused.

Matti võis jääda Rootsi, aga perekonnale anti vaid kolmeks kuuks turistiviisad.

Rootsi seadus ei luba kahenaisepidamist, vähemalt mitte ametlikult. Paberisõda ametivõimudega algas. Palvekirju ja muid pabereid saadeti siia-sinna, aga midagi ei olnud tükil ajal kuulda. Aeg hakkas täis saama, aga Matti oli kindel, et ta naisi ega lapsi ei jäta. Perekond peab koos püsima. Nüüd käivad lapsed rootsi koolis. Nad on kohanenud uues ümbruskonnas. Matti käis tööl lähedases põllumajanduslikus ettevõttes. Naised ootavad tööluba. Matti on optimistlik, et küll nad hakkama saavad, seni on sõbrad ja sugulasedki aidanud.

Esialgul Soukad elasid kahetoalises köögiga korteris. Oktoobris nad pääsesid suuremasse kuueruumilisse korterisse.

Perekonna suurenemisst ei ole kavas, ei laste ega naiste arvus.

Ta arvab, et tal on juba küllalt suur perekond, kahest naisest on küllalt.

Mattil on kavas oma eksootilise ja põhjamaades harukordse perekonnaga kord minna ka Soome, Pudasjärvele Matti isa kodukohta.

Laagriaeg pole veel lõppenud

Lembitu mõõgameeste treening ja peakoosolek

Nädalalõpul 29. ja 30. septembril toimus Kotkajärve Uudismaal skautiüksus Lembitu Maleva mõõgameeste vendur-skautrühma treeninglaager 14 osalejaga. Laagri sihiks oli tutvustada äsja üksusega liitunud noormeestele vendurskautide tööd ja kohustusi, planeerida pere aastast tegevust ja valida ametisse pere asjamehed.

Skauditreening tunneb põhiliselt kahesuguseid laagreid: ühed neist on korraldatud ilusal ajal õppuseks, puhkuseks, spordiks ja mõnu ning naudingu jaoks. Teised on puhtalt treeninglaagrid, kus valmistatakse ette olukordadeks, mida keegi tegelikult ei soovi, kuid vahest oludest tingitult tuleb läbi elada. Lennu- ja laevaõnnetused, eksimised jahil, ekspeditsioonidel ning maastiku- ja mägestiku-spordil, loodus-õnnetused ja sõjaolukorrad panevad inimese sageli situatsiooni, kus elu ripub „juuksekarva otsas". Eluga väljatulek oleneb siis isiku praktilistest oskustest ja füüsilistest võimetest. Selleks valmistab noori ette vendurskautlus ja see on põhjuseks, miks Lembitu Malevas kohe vendurite asutamisest peale tegutsevad selle skautluse haruüksused.

Mõõgameeste laager Uudismaal kasutas nii vähe tsivilisatsiooni abi, kui võimalik. Ööbiti presenditükkidest ehitatud tuulevarjude all, valmistati toitu lahtisel tulel võimalikult toorainetest. Püstitati kõik laagriks vajalikud rajatised ja püüti aega kasutada maksimaalselt.

Väikese erandi primitiivsuse taotlemisele põhjustas vendurskautide suur mootori-huvi.

Laagris oli kolm maastiku-mootorratast, mis lühendasid teed Uudismaa ja Kotkajärve südamiku vahel ning andsid omakorda ajavõitu.

Laager algas kohe pärast vihma märjal maal, kuid möödus päikesepaistes. öödel langes temperatuur alla nulli ja vesi toidunõudes oli hommikul kõvas jääs. Sügisvärvides säravad metsad ja vaikne järvepeegel andsid laagrile maalilise ümbruse ja tausta. Laupäeva õhtul istuti lõkke ääres, külla tulid vanemgaidid Kotkajärve tsivilisatsiooni poolelt — aastakoosolekult. Udu rullis järvel, öökullid pidasid sõnasõda.

Koosolekud peeti Lembitu küla nuiatares küdeva kolde paistel. Poisid esitasid oma huvialasid ja arutleti, kuidas neid koos viljeleda maksimaalsete tulemustega. Ka siin „hüppas" mootor sisse.

Kavatsetakse Lembitu Maleva kahele lumelaagrile lisaks korraldada veel kolmas — lumesaanide laager.

See ei tohi aga segada suusasporti ega purustada Kotkajärve suusaradasid. Paljudel perekondadel on mootorsaanid ja neid on võimalik rentida. Moodustati uus pere juhatus koosseisus: vanaperemehed Ants Evard ja Jaan Kruus, noorperemees Tarmo Soots, kirjamees Aldrek Meipoom, laekur Andres Nurm.

Mõõgameeste laagris toimis vanema juhina dr. Jaan Kruus; Ants Evard, kes Lembitu malevas peab sekretäri ametit, oli AK-l ja laagris kordamisi. Osavõtnud noormeestele laager meeldis. Jaan Kruus hindas laagrit ja nõupidamisi kõigiti kordaläinuks ja kriipsutas eriti alla nende vendurite tublidust, kes varem on peres tegutsenud ja on jamboree kogemustega.

Sinimägede Päev Stokholmis

Eesti Sõjaveteranide Sõprusühing koos Eesti Ohvitseride Koguga korraldas 23. septembril Stokholmi Eesti Majas Sinimägede Päeva. Kõneles Valter Murelik teemal „Eesti rindevõitlejate viimased päevad, sõjavangis Saksamaal ja Belgias". Ettekandele järgnes õhtusöök.

Kuulutamine
„VABA EESTLASES"
täidab oma eesmärgi!

Toronto Eesti Ühispank
958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6
Ühenduses on jõud!
SOODSAD LAENUD KAASMAALASTELE
Informatsiooniks helistada:
465-4659

AINUKE EESTI LILLEÄRI
AARDVARK
736-1170
Kodus 223-0201
1065 STEELES AVE W
NORTH YORK ONT
M2R 2S9
AARDVARK FLORIST LTD
Omanik LINDA SEPP
Avatud 7 päeva nädalas Lillede koju viimine.

S. Hoppe Cleaning & Building Care Ltd.
Puhastan keemiliselt vaipu, mööblit ja akende pesemine.
Söögituba, elutuba ja koridor $59.95
SAMUEL HOPPE
Äris: tel. 686-4030 Kodus: tel. 686-4395

Uus omanik — eestlane
MAISON SUISSE RESTAURANT & DINING ROOM
Alkohol
513 Bloor St. W. — Tel. 532-3664
„FONDUE" ja EUROOPA TOITUDE SPETSIALIST
Avatud 7 päeva nädalas kella 5 p.l.—1 öösel
Omanik H. NURMEOTS

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$51.—	$65.—
Poolaastas	$28.—	$35.—
Veerandaastas	$15.—	$18.—

KIRIPOSTIGA + SAATEKULU

	Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
aastas	$56.—	+ $42.—	= $47.—
poolaastas	$30.—	+ $21.—	= $24.—
veerandaastas	$16.—	+ $10.50	= $12.—

VÄLJASPOOL KANADAT ja USA-d:
LENNUPOSTIGA aastas $129.—, poolaastas $67.— ja veerandaastas $35.
Aadressi muudatus 70 centi. Üksiknumbri hind 70 centi
USA aadressidele „ZIP CODE"
Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja
Pangatshekk või rahakaart kirjutada
Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
1955 Leslie St., Don Mills, Ont. M3B 2M3
Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates .....
..... 19..... Tellimise katteks lisan $..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).
Nimi .....
Aadress .....

MÄLESTAME KURBUSES ARMAST

TAMARA MARAND'it

ja avaldame sügavat kaastunnet abikaasale kaugesõidukapten BRUNO MARANDILE

ADA AVI
HELENE KUKK
MARTA TAMM

KRISTJAN ARRO abikaasaga
EVALD HERMA abikaasaga
KONRAD KÜLMALLIK abikaasaga
MAKS LAENDI abikaasaga
ILMAR LEPS abikaasaga

KARL NOVEK abikaasaga
ARTUR OLBREI abikaasaga
VIKTOR PETERS abikaasaga
JOHANNES SUMMA abikaasaga
HELMAR TOOMSALU abikaasaga

KALLIST SUGULAST

ELSA MÄRKA't

sündinud 4. juunil 1899 Tallinnas
surnud 22. septembril 1984 Argentiinas

mälestavad kurbuses

SILVIA NEEMA perekonnaga

MALLE NIILUS perekonnaga

Armast sugulast

TAMARA MARAND'it

mälestavad sügavas leinas

ELLEN
JÜRI perekonnaga
REIN perekonnaga

Armast sugulast, sõpra ja head inimest

TAMARA MARAND'it

mälestavad kurbuses ja avaldavad kaastunnet Brunole ta abikaasa surma puhul

ILSE PÄRN Calgarys
MARIA LUIK

Oma armast kooliõpetajat

TAMARA MARAND'it

neiuna INDAS

mälestavad leinas

HELMI SIPPA abikaasaga
HEINRICH TOOTS abikaasaga

Armast

TAMARA MARAND'it

mälestavad kurbuses

KARL ja AINO KAING

Armast

AMANDA ALT'i

mälestavad

LEIDA ja ENNO UNT perekonnaga

Pika raske haiguse järel suikus Rootsis igavesele unele armas sõber ja ristiema

LUISE KILU

Mälestavad leinas

OSVALD ja MARTA RUMBERG
LAPSED perega
ristipoeg AVO

Lahkus meie lugupeetud osanik

CLARA OTT

mälestab

ESTONIAN HOUSES COMPANY Ltd. pere

Tänuavaldus

Südamlik tänu sõpradele ja tuttavatele, kes meie ema ja õde

MILANDE LIIMAT

tema viimsel teekonnal lillede ja kaastundega saatsid. Tänu korp! Tartuensise liikmetele koos abikaasadega, kes ärasaatmisest osa võtsid. Suur tänu õp. U. Petersoole matusetalituse eest ja R. Traillale, kes soololauludega teenistust kaunistas.

Tänutundes
poeg PEETER
õde ELLEN

Leinateated

Tallinnas suri 13. mail Martin Soonets, sündinud 8. veebruaril 1912 Ulilas.

New Yorgis suri 2. juunil Hilda Naeris, sündinud 29. septembril 1914 Tallinnas.

Inglismaal Coventrys suri 3. juunil Viktor Kärp, sündinud 1. juunil 1925 Amblas.

Inglismaal Bradfordis suri 6. juunil Arand Mikiver, sündinud 10. septembril 1911 Virumaal.

Rootsis Svinhultis suri 10. juunil Alide Nugin, sündinud 18. septembril 1912 Alatskivil.

Rootsis Ulricehamnis suri 14. juunil dr. vet. Valfrid Lehtmets, sündinud 5. juunil 1900 Tallinnas.

Kundas suri 1. mail Helmi Jürgens, sündinud 27. detsembril 1909 Kolgas.

Austraalias Melbourne'is suri 6. juunil Aleksander Tamm, sündinud 4. novembril 1912 Kilingi-Nõmmel.

Austraalias Adelaides suri 10. juunil Voldemar Kaha, sündinud 4. märtsil 1910 Tartus.

USA-s Lakewoodis suri 9. juunil Erika Simonson, sündinud 18. mail 1906 Kirepis.

USA-s Morton Grove'is suri 10. juunil Hella Kivimägi, neiuna Savi, sündinud 23. märtsil 1907 Eestis USA-s Buffalos suri 11. juunil Selma Jõemets, neiuna Karlson, sündinud 1. märtsil 1915 Tapal.

Tallinnas suri 27. mail Aurelie-Elvine (Birkenbusch) Raiend, neiuna Treier, sündinud 29. mail 1897 Tallinnas.

Rootsis Alingsasis suri 22. juunil Lovise Luther, sündinud 12. juulil 1892 Martnas.

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud

MATUSEMAJA

Matusemaja on üle 115. aasta teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimiseruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOMES LTD.

T. L. MORRISON — Funeral Director

467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5
Telefon 924-1408

362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS

Tel. 466-1951 või 466-1502

Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.
Kunstkäsitöid kinkideks: ehted, merevaik, nahatööd, puunikerdused, keraamika.
Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.

Ari avatud juunis, juulis, augustis:
esmap.-reedeni 8.30-5, laup. 8.30-3

KIRIKUD

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS

883 Broadview Ave.
Tel. 465-0639

Pastor K. Raid
36 Bardsley Walkway,
Willowdale, Ont. M2J 4T9
Tel. 499-6488

„VABADUSE KUULUTUSE" raadiosaated igal pühapäeval kell 3 p.l. WHLD 1270 kc.

Pühapäeval, 14. okt. kell 10.15 homm. pühapäevakool täiskasvanuile ja noortele, kell 11.00 homm. lastele.

Kell 11.00 homm. JUMALATEENISTUS, V. Krabi, A. Luup, noortekoor.

Kell 6.00 õ. JUMALATEENISTUS. Kõneleb K. Raid „Kasv grupis".

TORONTO EESTI VABAKOGUDUS

562 Jones Ave., Toronto, Ont.
Jutlustaja E. Saraoja
20 Thorncliffe Ave.
Toronto, Ont. M4K 1V5
Tel. 463-6223

Kolmapäeval, 10. oktoobril kell 7.30 õ. PIIBLI-PALVETUND ainel: Piibli väljendus meie aega.

Pühapäeval, 14. okt. LÕIKUSTÄNU JUMALATEENISTUS kell 11 homm. Teenib E. Saraoja. Issanda laud.

Kolmapäeval, 17. okt. kell 7.30 õ. PIIBLI-PALVETUND teemal: Suure viletsuseaja 1. pool.

EELK PEETRI KOGUDUS

317 Mt. Pleasant Rd. Toronto
Ont. M4P 2L1

Praost Andres Taul. Tel. 483-4103
Tel. kiriku kantseleis 483-5847

Õpetaja Edgar Heinsoo
Tel. kodus 283-9387,
kirikus 483-6848

Organist dr. Roman Toi

JUMALATEENISTUS pühapäeval, 7. oktoobril kell 11 hommikul. Õp. E. Heinsoo „Inglid ja maailm". Piiblitund kell 10 homm.

LÕIKUSTÄNUPÜHA- JUMALATEENISTUS pühapäeval, 14. oktoobril kell 11 homm. Cantate Domino dr. R. Toi juhatusel.

Piiblitund kell 10 homm. Pühapäevakool, leerieelsed.

Jumalateenistusele järgneb KOHVILAUD naisringi korraldusel. Ettekanne: „Kas nõukogude punaarmee ründab tulevikus Iisraeli ja kas meie kodumaa vabanemine on seotud Iisraeli riigiga?"

LEERI- AVAJUMALATEENISTUS pühapäeval, 21. oktoobril kell 11 homm. Tiina Hubel tshellol. Leeriks registreerida kantseleis või õpetajatele. Õpetus toimub kahes grupis, ingliskeelne grupp eraldi.

Piiblitund, pühapäevakool.

INGLISKEELSED JUMALATEENISTUSED igal pühapäeval kl. 9.30 hommikul. Samal ajal ingliskeelne pühapäevakool.

Õp. Andres Taul on puhkusel 1.—25. oktoobrini.

ÕPETAJATE KÕNETUNNID neljapäeva õhtuti kl. 6—8; kolmapäeva hommikuti kl. 9.30 kuni 12 päeval.

Koguduse kantselei on avatud teisipäeviti kl. 10—6 ja neljapäeviti kl. 12—3.

TORONTO EMMANUELI EVANGEELNE KOGUDUS

21 Swanwick Ave.
Tel. 698-5645

Jutlustaja Allan Laur,
72 Appleby Cres.
Markham, Ont. L3R 4L2
Tel. 477-6248

Kolmapäeval, 10. oktoobril kell 7 õhtul PALVEÕHTU.

Pühapäeval, 14. oktoobril kell 2 p.l. PÜHAPÄEVAKOOL lastele ja täiskasvanuile.

Kell 3. p.l. LÕIKUSPÜHA JUMALATEENISTUS. Kõneleb Allan Laur. Laulab koor Ülo Lindströmi juhatusel. Issanda surma mälestamine. (Buss Eesti kodust kell 1.15 p.l.)

Kell 6.30 ingliskeelne JUMALATEENISTUS. Kõneleb David Smith.

Kolmapäeval, 17. oktoobril kell 7 õhtul PALVEÕHTU.

EELK TORONTO VANA ANDRESE KOGUDUS

383 Jarvis St., Toronto,
Ont. M5B 2C7

Õpetaja Udo Petersoo

3714 Beechollow Cr.
Mississauga, Ont. L4Y 3T2
Tel. 624-6128 või 625-5930
kirikus 923-5172

Organist pr. Asta Mitt
Koorijuht pr. Asta Ballstadt

Pühap., 14. okt. kell 5 p.l. LÕIKUSTÄNUPÜHA- JUMALATEENISTUS, solistina esineb bariton Arvo Mitt, laulab koguduse segakoor.

PÜHAPÄEVAKOOLI algus.

Pärast jumalateenistust kohvilaud eeskavaga ja kog. käsitööringi väike loterii.

Pühap., 21. okt. kell 11 homm. pühapäevane JUMALATEENISTUS.

Pühapäeval, 28. okt. kell 4 p.l. USUPUHASTUSPÜHA JUMALATEENISTUS. Solist sopran Tamara Norheim.

Pühapäeval, 4. nov. kell 11 homm. pühapäevane JUMALATEENISTUS

Ingliskeelne JUMALATEENISTUS armulauaga kell 1 p.l.

Koguduse segakoori harjutused toimuvad igal esmaspäeval kell 7 õhtul kiriku saalis.

Alates 14. okt pühapäevakool igal pühapäeval jumalateenistuse ajal ja leerieelsed iga hommikuse jumalateenistuse ajal .

Õpetaja kõnetunnid kiriku kantseleis teisipäeviti 6—8, neljapäeviti 2—8 ja pärast jumalateenistusi.

Kiriku kantselei on avatud neljapäeviti kella 10 homm. — 8 õ.

Eesti Sihtkapital Kanadas

Annetused, testamendi-pärandused ja mälestusfondid on tulumaksuvabad. Suunake oma annetused noortele ja teistele eesti organisatsioonidele

Eesti Sihtkapital Kanadas

kaudu tulumaksuvaba kviltungi saamiseks. — Eesti Maja, 958 Broadview Ave., Toronto, Ont. M4K 2R6

Soomepoistele

21. oktoobril algusega kell 3 p.l. toimub Eesti Majas Eestlaste Keskнõukogu Kanadas, Eesti Liit Kanadas, Toronto Eesti Võitlejate Ühingu ja Soomepoiste Klubi ühisel korraldusel Eestist lahkumise 40. aasta mälestusaktus huvitava kavaga. Loengud võitlustest Sinimägedes ja JR200 võitlustest Tartu all. Lõpuks hubane koosviibimine Eesti Maja keskmises saalis kohvilauas vanade sõjamälestuste meenutamiseks.

Jälgige kuulutusi ajalehtedes!

Teadaanne pensionäridele

Järjekordne klubi koosviibimine kohvilauaga toimub neljapäeval, 18. okt. kell 2 p.l. Eesti Maja suures saalis. Klubiliikmed ja külalised teretulnud.

Juhatus

Hamiltoni uudiseid

Sügise saabumisega algab jällegi hoogne tegevus Hamiltonis. On välja puhatud ning mälestused jäänud ilusast ESTO-st. Hamiltoni Eesti Seltsi peakoosolek toimub kiriklas, 17. okt. 1984 kell 19.00. Palutakse kõikide liikmete osavõttu. Eelteatena võib mainida H.E.S. poolt korraldatavast uusaasta vastuvõtu ballist moodsas ja uues Convention Centeris, Hamiltonis 31. dets. Lähemat informatsiooni sellest saab H.E.S. esinaiselt M. Kogerilt, tel. 385-8210 ja M. Pertensilt, tel. 522-0159.

☆

14. okt. kell 16.00 toimub Hamiltoni kirikus lõikustänupüha ja koguduse aastapäeva jumalateenistus armulauaga. Järgneb kohvilaud Naisringi korraldusel.

William Muld surnud

Solnas, Rootsis suri 11. septembril Rõuges 14. apr. 1914 sündinud koolitegelane William Muld. Tema andekus ja töökus avaldusid juba koolis. Ta lõpetas Võru gümnaasiumi 1932 ja Tartu ülikooli matemaatika-loodusteaduskonna 1940, saavutas Stokholmi ülikoolis kand. kraadi ja tegi samas ka litsensiaaditöö. Juba kodumaal võttis elavalt osa organisatsioonilisest tegevusest, kuid Rootsis ta kujunes eestlaskonna keskseks isiksuseks.

Ta huvid olid võrdtahulise kolmnurga kujuga: Teaduslik töö Tartu ülikooli füüsika instituudis ja Rootsi Mäeametis, kooliõpetaja kodumaal ja mitmes Rootsi koolis, eriti ka Stokholmi Eesti Gümnaasiumis, samuti õpetajate kutseorganisatsioonides, kaasaarvatud Eesti Komitee ja EK Koolitoimkond; poliitiline tegevus Eesti Rahvusnõukogus, Eesti Demokraatlikus Unioonis, Vabariigi eksiilvalitsuses ja mujal. Akadeemiliselt kuulus Eesti Üliõpilaste Seltsi.

Dr. Maria Kleitsman surnud

Stokholmis suri 18. septembril dr. Maria Kleitsman, neiuna Jürisson. Ta oli sündinud 8. okt. 1900. Juba peale arstiteaduskonna lõpetamist alustas ta tööd lastehaiguste erialal. Üliõpilasena oli ta pidanud loenguid emadekursusel Tartus ja hiljem ka mujal Eestis. Tema raamatud „Raamat emale“ ja „Raamat naisele“ ilmusid mitmes trükis. Ta tegutses kooliarstina ja tervishoiu õpetajana kuni põgenemiseni 1944. Ta oli huvitatud ka poliitilis-ühiskondlikest küsimusist, kuuludes Jaan Tõnissoni mõttekaaslaste hulka. Ta pidas Tartus ettekande mh. Hitleri tõeliste eesmärkide üle ja paguluses võttis sirgjooneliselt sõna Nõukogude petliku poliitika vastu.

Talle oli väga südamelähedaseks eesti kultuurielu. Ta toetas eesti organisatsioonide tööd majanduslikult ja oli aktiivselt tegev Eesti Komitees, Eesti Abis, Suvikodude Kuratooriumis, Eesti Soroptimistide Klubis jm. Suurtè teenete eest valis Eesti Komitee Maria Kleitsmani oma auliikmeks. Stokholmis töötas dr. Kleitsman üle 20 aasta Ralambshovi haiglas, alul ülemarsti abina, hiljem ülemarstina.

„VABA EESTLANE“
on valvel eestlaskonna
üldhuvide eest!

Grupp noori TES Gümnaasiumi esimeselt õppepäevalt. Istuvad vasakult Martin Mällo, Peter Mällo, Lisa Abe, Ingrid Silm, Lisa Lambur, Lee Metsalo, ees Siiri Oder. Foto: Vaba Eestlane

Põetiskodu ehitamiseks ei saadud luba

Eesti Abistamiskomitee plaanitseb uuesti loa nõutamist

EAK viimane algatus, „Ehatare“ kõrvale oma põetiskodu ehitamiseks on jäänud esialgul seisma, kuna valitsuselt ei saadud ehitusluba ega rahalist toetust. Kuid EAK esimees A. Sepa ütleb, et see pole üllatav ega uus selliste algatuste juures, Eesti Kodu ehitamisel tuli oodata 3,5 ja „Ehatare“ puhul kaks aastat. On vaja uuesti valitsusele oma plaanide ja soovidega läheneda, mõttest ei ole siiski loobutud.

Põetiskodu ehitamine neile eestlastele, kes vajavad pidevat järelvalvet ja hooldamist, on muutumas meie ühiskonnas järjest aktuaalsemaks. „Ehatare“ ei ole põetiskodu, vaid vanemate inimeste puhkekodu, sellepärast juhibki A. Sepa tähelepanu asjaolule, et inimesed tuleksid „Ehataresse“ siis, kui nad veel terved on ega ei jätaks mõtte teostamist liiga hiljaks. Haigete eest hoolitsemine ei ole „Ehatare“ ülesannete hulgas mitmel põhjusel, kus üheks on, et põetiskodu teenijaskond peaks sel puhul olema palju suurem.

Kuid eestlased vananevad ja haigestuvad ning neile on vaja põetiskodu, kus nende eest igakülgselt hoolitsetakse. Sellise kodu järele on karjuv vajadus.

Selle vajaduse kohaselt algataski EAK eesti põetiskodu ehitamise-plaanitsemist.

Möödunud kevadel teataski EAK, et nad taotlevad „Ehatare“ laiendamist.

Algatuse juures oli kaks varianti. Üks, väiksema voodikohtade arvuga tingis kahe kõrvaloleva krundi omamise. A. Sepa arvab omalt poolt, et esimene moodus oleks parem, lubasid antakse kergemini väiksemale voodikohtade arvule ja kuna see oleks koos „Ehatare“ puhkekoduga, siis oleksid majandamise kulud väiksemad.

Möödunud kevadel palgati vastav eriteadlane ehitusloaga olevate küsimuste lahendamiseks ja EAK juhatusele anti lootusi asja õnnestumiseks.

Ka parlamendiliikmed ütlesid julgustavaid sõnu, soovitades siiski olla ka võimaluse ees, et esimene vastus pole jaatav.

Nüüd on Ontario valitsus teatanud, et tuleb oodata vähemalt 2—3 aastat enne soovitud loa saamist. Soovitati tuleval aastal jällegi luba taotleda, mil olevat ette nähtud võimalused Ida-Torontole.

Ooteaeg põhjustaski küsimusi, et kuhu on algatusega jäädud, sest nagu juba märgitud, on meil praegu selliseid haigeid rohkem kui võimalusi vastuvõtmiseks Toronto teistes põetiskodudes. A. Sepa toobki näite eestlaste tagasihoidlikkusest öeldes, et kui seda oleks algatatud „Ehatare“ ehitamise alul, siis võinuks kõik olla sobivalt lahendatud. Aga juba „Ehatare“ praeguste ruumide täis saamisega oli palju raskusi, kahtlemisi ja kõhklemisi ning tuli teisi rahvusi abiks võtta. Nüüd on nii soomlasi kui ka lätlasi „Ehatare“ elanike hulgas, eestlasi aga 40 ootejärjekorras.

ALFRED SEPA

„Ehatare“ on seni olnud isemajandav, on eesti ühiskonna toetusel võinud teha seda hinnatavat tööd, mida üha enam mõistma hakatakse, ja ka eestlaste poolt toetatakse. EAK-d ja „Ehatare“ on mitmed sealsed elanikud oma testamentides meeles pidanud ja andnud sellega võimalusi, et omakorda saadakse toetada kaasmaalasi. Pärandуste tõttu võib „Ehatare“ julgelt tulevikule vastu minna.

Kuid selle kõrval on siiski ka muresid, sel sügisel tõsteti ootamata linnamaksu, „Ehatare“ ehituselt $30.000 võrra, mille katmine nõuab omakorda ruumiüüride tõstmist.

„Ehatare“ on mittekasutaotleva organisatsiooni ettevõte; kuigi EAK poolt juba pikemat aega on taotletud kinnisvaramaksust vabanemist, pole see bürokraatliku asjaajamise tõttu õnnestunud. Seni aga tuleb maksud maksta.

Kõigil „Ehatare“ elanikel pole võimalik oma ruumi üüri tasuda ja EAK on teinud neile juurdemakse, kuid see moodus võib osutuda EAK'le ülejõukäivaks. Siin tuleb puudujääk katta nende kaasmaalaste toetustest, kellele see vajadus on arusaadav.

Omalt poolt on ka „Ehatare“ tunnustanud annetajaid ja nende nimed jäädvustanud „Ehatare“ autahvlile.

Fuajeesse paigutatud autahvlil on juba Kaarel ja Hilda Eerme, Kornelius ja Hilda Oidla, Alice Tõnisson, August ja Erika Reesalu, Louise Tibar ja Adele Ilves.

Kuid ruumi on veel teistele, kes mõistavad EAK ülesannet ja eesmärki, eesti ühiskonda teenida nii tänapäeval kui ka tulevikus.

Nii tahetakse alustada uuel aastal jälle loa taotlemisega põetiskodule, et siis oleks vanade eest hoolitsemine saavutanud kõik vajalikud mõõtmed.

SOODUS OSTUVÕIMALUS —
TÖÖTADA, ELADA VÕI INVESTEERIDA täielikult renoveeritud ehituses. Kontori- ja vastuvõturuumid sobivad mitmeks otstarbeks. Ülemisel kahel korrusel eraldi sissekäiguga luksuskorter. Parkimisplats ja 2 garaazhi. Helistada Jackson, Tamm Design 466-1994, hr. Tamm kodus 283-7884

EESTI ALUMIINIUM KOMPANII
Nüüd saadaval uued EUROOPA STIILIS
THERMO-AKNAD
kolmes värvis 2- ja 3-kordse klaasiga.
Tasuta hindamine. Helistage: töökoja tel. 832-2238 kodus 769-0932
OSSO Investments Inc.
10335 Keele Str., Maple, Ontario L0J 1E0

Murray E. Newbigging
Ltd.
Matusebüroo
Aastakümnete kogemus eestlaste teenimiseks. Oskuslik nõuanne ja mõõdukad hinnad.
M. WAYNE HAMILTON
Funeral Direktor
733 Mount Pleasant Rd., Toronto, Ont. M4S 2N4
(lõunapool Eglintoni)
Helistada tel. 489-8811 • 489-8002

VANCOUVERI UUDISEID

Aarne Vahtra Vancouveris

EKN-i korraldusel külastas Vancouveri Eestist paar aastat tagasi väljapääsenud kunsti- ja teatritegelane Aarne Vahtra. Ta saabus siia neljap., 23 sept. Vastu võttis kohapealne EKN-i esindaja Rudolf Oljum. Juba samal õhtul kohtus ta Olljumite kodus VE Kultuuri Ühingu tegelastega, eesotsas Saksamaalt tagasisaabunud esinaise dr. Juta Kitchinguga. Järgneval päeval tutvustas talle Vancouveri linna õp. Thomas Vaga. Sama päeva õhtul oli ta külaliseks Hilda ja Helma Joasalude sünnipäevapeol.

VES-i poolt korraldatud vähjapeol 25. aug. esines Aarne Vahtra ülevaatliku ettekandega olukorrast tänapäeva kodumaal. Teema oli hästi ettevalmistatud ja väga informatiivne. Samas esines ta ka oma kunstinäitusega, kus mõnigi teos uue omaniku leidis.

Pühapäeval, 26-ndal kõneles A. Vahtra Peetri koguduse jumalateenistusele järgneval koosviibimisel Meie Kodu saalis. Kohvilaud oli korraldatud koguduse naisringi poolt. Oma ettekandes „Kuidas vabaneda sovjetismist“ andis ta põgusa ülevaate praegusest poliitilisest olukorrast N. Liidus, kui ka põhilistest erinevustest süsteemide vahel Idas ja vabas Läänes. Sõnavõtule järgnes hulk küsimusi kus päriti arvamust meie vabadusvõitluslike püüete üle, kusjuures avaldati kartust, et siinne aktiivsus võib olla teataval määral negatiivne meie rahvale kodumaal. Külalise kindel seisukoht oli, et mida rohkem me siin lärmi teeme, seda parem kodumaale, sest N. Liidu partei juhtkond on küllaltki tundlik vaba maailma avaliku arvamuse suhtes.

Esmaspäeval tutvus ta linnaga Toomas Ilvesega ringi sõites. Teisipäeval, 28. aug. oli ta Jaak Puusepa külaliseks, kes õhtul korraldas intiimsema jutuajamise mõnede meie välisvõitlusega tegelevate isikutega. Sellest koosviibimisest võttis osa ka EKN-i esindaja Enno Lepnurm. Lahkudes kolmap. hommikul, soovis Vancouveri- eestlaskond talle palju edu tulevikuks ja ühtlasi anti üle rahaline toetus, millest silmapaistvam osa oli annetus Peetri koguduse poolt.

Vancouveri organisatsioonide nõupäev

11. sept. toimus VES-i korraldusel ühine koosolek Vancouveri eesti organisatsioonide esindajatega. Kõne all olid mitmed meie ühiskonda puudutavad üldised probleemid, nii lähemas kui pikemas ajavahemikus. Oli üllatavalt rohkearvuline osavõtt ja mitmeti asjalik arutlus ja olukorra hinnang. Koosoleku lõpptulemusena otsustati lähema vaatluse alla võtta osavõtu küsimus 86 aastal toimuvast maailmanäitusest. Selle ülesande võttis oma peale VES-i abiesinaine Milvi Puusepp. Samuti võeti vastu põhimõtteline otsus, et kui FOLL pöördub Vancouveri poole korraldamaks järgnevad Läänerranniku Eesti Päevad 1987. aastal Vancouveris, siis ollakse seda nõus läbiviima. Kohapealseks aktuaalsemaks punktiks oli VES Näiteringi ümberorganiseerimine, milleks juhatus otsustas samme astuda lähemas tulevikus.

Mall Vesikule ollakse uhked

Kommentaarina, Vancouveri eestlased olid ebameeldivalt üllatunud, et moodsa-võimlemise kuldmedali võitja Vancouveri tütarlaps L. Fung ühtki korda ajakirjandusele ei maininud, kust ta selle võimlemisidee sai ja et tema treeneriks oli aastaid eestlane Mall Vesik. Kuna hindamiskomitees olid mõned meie väljapaistvad naisvõimlemisjuhid, siis oleks pidanud leidma võimaluse selle võimlemisliigi tekkimise ja arenguga koos ka Eesti nime maailma spordifoorumile viimiseks. Oldi isegi väga kitsi ka eesti ajakirjandusele andmeid andmast, sest Mall Vesiku nimi esineb mõnes artiklis vaid möödaminevalt. Tekib ülekohtune mõte, et kui võitjaks oleks tulnud Kalev Estienne tüdruk, oleks niihästi võitja kui treeneri pilt olnud ajalehtede esiküljel. Väga kahju - aga nii tunnevad mõnedki Vancouveris. Imelik, et koolis käies ja õppides on küll sobiv olla eestlane, kui aga saadakse meistriks hakatakse oma päritolu häbenema. Igal juhul on meil kõikidel põhjust olla uhked Mall Vesikule, sest ilma temata poleks mitte tulnud kuldmedal Kanadale ja Vancouverile.

E.L.

Massaazh-teraapia
Leili Terts
Reg. M.T.
VASTUVÕTT KOKKULEPPEL
Tel. 757-8679

Vajatakse
LAPSEHOIDJAT
2—3 päeva nädalas 2-aastasele lapsele Don Mills'i või Põhja-Toronto rajoonis. Tel. 444-0525 pärast kella 7 õ.

Bensiini ja õlihinnad tõusevad

VANCOUVER — Bensiini ja kütteõli hinnad tõusevad lähemate kuude jooksul, kui Ottawa ei ole võimeline „päritud puudujääki“ vähendama, ütles Kanada uus energiaminister Pat Carney. Minister lõpetas läbirääkimised Lääne-Kanada provintside energiaministritega. Ta ütles, et liberaalid pidanuks õlihinda tõstma juba kuid tagasi, jättes selletõttu Petroleum Compensation Account'ile puudujäägi.

Jüri Lellepi stipendiaadid

Lellepi stipendiaadid 1984/85. aastaks

Eesti Üliõpilaste Toetusfondi USA-s juhatus avaldas käesoleva õppeaasta Jüri Lellepi mälestus-stipendiaatide nimestiku. Stipendiumid on määratud järgmistele üliõpilastele:

Ameerika Ühendriikides: Ilmar Klaussen, Merike Maimu Käo, Kaarel Tõnis Laev, Torm Martinson, Lembit Rüütelmann, Salme Taagepera, Silvia Helen Vaher ja Marco Roland Vercamer.

Kanadas: Ellen Valter, Kristiina Valter ja Maie Pulst (kes õpib Saksamaal).

Rootsis: Johan Raud.

Saksamaal: Kalev Kasak.

Loeteldud 13 üliõpilast moodustavad juba 17. Lellepi mälestusstipendiaatide aastakäigu. Jüri Lellepi mälestusfondi rajas kauaaegne väliseestlane dr. O. G. Lellep oma isa Jüri mälestuseks. Fondi kapital on investeeritud sihtkapitalina ühe suurema Milwaukee panga haldusel.

Iga-aastased stipendiumid makstakse välja kapitali protsentides, kuna põhikapital ise jääb puutumata. Selle läbi on kindlustatud Lellepi stipendiumiprogrammi jätkumine nii kaua, kui leidub kvalifitseeritud kandidaate.

Käesoleva aasta stipendiumide kogusumma on $6400. Koos eelnenud aastate stipendiumidega on Lellepi fond toetanud õppivat eesti noorust kokku juba $177.000 suuruse summaga.

Lellepi stipendiumi tegelikku jagamist korraldab fondi põhikirja eeskirjade kohaselt viieliikmeline komisjon, mille koosseis käesoleval aastal oli järgmine: Eha McDonnell (EELK Esimene Praostkond). Kadri Niider (Eesti Üliõpilaste Toetusfond USA-s), Vanda Raigna (Eesti Teaduslik Ühing USA-s), Margus Sieberg (New Yorgi Haridusselts) ja Evi Vellenurme (Eesti Üliõpilaskonna USA-s Vilistlaskogu).

VES

SPORT

Eestlastel teine ja kolmas koht orienteerumisel

22. ja 23. septembri nädalalõpul toimusid iga-aastased Ontario meistrivõistlused orienteerumises Albion Hills Conservation Area maa-alal, Boltoni lähedal kuni 300 osavõtjaga, kelle hulgas oli ka kolm eestlast.

Eestlastest võistlesid laupäeval Mall Peepre-Bishop naiste lahtises, Kaljo Mandre-Manno ning Theo Vellend 55-aastaste ja vanemate meeste klassis.

5 km pikkusel „pruunil rajal" tuli T. Vellend 92 min. 16 sekundiga teiseks ja K. Mandre 92.22-ga (!) kolmandaks. Jooksu vertikaal 175 m, 10 kontrollpunkti.

Pühapäeval oli raja pikkus 5.2 km, vertikaalne tõus 205 m, kontrollpunkte 11. Ka siin tuli T. Vellend teiseks ja K. Mandre kolmandaks, ajad vastavalt 92.03 ja 100.32. Mõlemal päeval tuli võitjaks mitmekordne Kanada meister Dick de St. Croix Niagarast. Tema poeg Ted võitis M21 võistlusklassi.

☆

Kaks nädalat enne esivõistlusi toimunud kahepäevasel A-klassi võistlusel tuli T. Vellend M55 klassis laupäeval Uxbridge'is esimeseks, pühapäeval Ballantrae's teiseks ja kokkuvõttes esimeseks. Teiseks tuli Leif Lundgaard Ottawast. Ajad 149 min. 34. sek. ja 165.53.

☆

Los Angelese olümpiamängudest võttis Kanada naiste jalgratturite treenerina ja mänedzherina osa Martin Vellend.

Rullsuusatamise esivõistlused Torontos

Laupäeval, 13. okt. toimuvad Wilket Creek pargis Kanada esivõistlused rullsuusatamises. Algus kell 10 homm. Wilket Creek park asub Eglinton Ave. East ja Leslie St. nurgal.

Jalgratturite krossivõistlused

Sügise saabumisega algavad jalgratta krossisõiduvõistlused. Esimene võistlus toimub 13. okt. Birchmount Rd.—Kingston Rd. pargis ja viimane 2. dets. Lambton pargis.

Lõuna-Korea valmis olümpiamängudeks

SÖUL — Lõuna-Korea on järgmine olümpiamängude maa. Korealased on kiirustanud ettevalmistustöödega ja juba on suur 100.000-istekohaline staadion valmis. Selle avatseremoonia peeti septembri viimasel nädalalõpul avakõnede ja esivõistlustega. Avamisest võttis osa L.-Korea president Chun Dooltwan ja Internatsionaalse Olümpiakomitee president Juan Antonio Samaranch. Staadionil oli 100.000 pealtvaatajat.

Spordiyõistlusel domineerisid Kanada jooksjad, kuna maailma parimad puudusid. Nii võitis Toronto sprinter Ben Johnson 100 m jooksu 10.48-ga ja teine Toronto jooksja Desai Williams 200 m ajaga 20,89. Kõrgushüppes läänesakslane Dietmar Mogenberg saavutas 2.30, rootslane Patrick Sjöberg oli 2.27-ga teine. Kaugushüppes tuli esimeseks austraallane Gary Honey 7.87-ga, kolmikhüppes ameeriklane Willie Banks 16.69-ga ja odaviske võitis saksalane Klaus Tafelmeier 91.04-ga, kui vaid nimetada mõningaid esikohti millega uus staadion sisse pühitseti.

Teadaanne

Spordilaager '85 Jõekäärul

Kokku on tulnud grupp inimesi, et läbi viia eesti noortele spordilaager, mis tegutseb spordi põhioskuste arendamisega.

Organiseerijaile on tähtis teada, kas on lastevanematel huvi niisuguse laagri toetamiseks oma lapse osavõtmisega.

On tähtis, et eesti ühiskond abistab seda üritust rahaliselt ja talgutööde näol.

On ette nähtud, et laager toimub kohe pärast Jõekääru Suvekodu ja kestab ühe nädala. Meil on lootust näha eesti poisse ja tüdrukuid 7 ja 18 aasta vanuse vahel.

Palutakse järgnevat küsimuslehte täita ja saata:

Hr. Jaan Schaer, 2932 Windjammer Rd., Mississauga, Ontario L5L 1S7

Perekonnanimi .....

Aadress .....

Saadaksin oma lapse spordilaagrisse: Ja ☐ Ei ☐

Spordialad: Jalgpall (Euroopa) ☐ **Võrkpall** ☐ **Tennis** ☐

Kergejõustik ☐ **Ujumine** ☐ **Võimlemine** ☐

Muu .....

Olen valmis aitama: Rahalise toetusega: Ja ☐ Ei ☐

Talgutööga Ja ☐ Ei ☐

Olen valmis maksma laagrimaksu: $100 ☐ **$150** ☐ **$200** ☐

Kommentaare .....

.....

.....

ESTONIA Masterite Klubi võidukad sportlased: esireas vasakult L. Rand, A. Suurallik, U. Limit ja K. Trei; seisavad E. Kulmar, J. Lents, L. Mann, K. Pehtla, V. Sadul, E. Leps ja V. Kõressaar. Pildilt puuduvad V. Peters ja Ü. Vastopä.

MAARJAMAA kirjastusel ilmunud raamatud müügil Vaba Eestlase talituses

Jüri Uluotsa „Eestlaste lepingud võõrastega XII sajandil"	$4.—
Uku Maasing „Udu Toonela jõelt"	8.—
Uku Maasing „Pilridele Pyydes"	6.—
„poety estoni" — eesti luule antoloogia itaalia keeles	6.—
Kalju Lepik — Death has a Child's Eyes	6.—
Salasoo ja Salo — Välis-Eesti perioodika	6.—
V. Salo — Riik ja kirikud	4.—
Anführung zu der Etnischen Sprach (Esimene katse eesti keele grammatika ja sõnaraamatu koostamiseks	
H. Stahli sulest aastal 1637)	6.—
Reedik Willem Wilmanni „Valmid"	6.—
Blaise Pascal — Mõtted	4.—
Antonio Possevino — Kiri Mantova hertsoginnale	6.—
Arno Vihalemm — Kunstnik eesti kirjanduses	4.—
Aarand Roos — Juutide kuningas Tallinnas	6.—
Ilona Laaman — Üks üsna kerge haigus (luuletused)	6.—
Kaugver — 40 küünalt	6.—
R. Tagore — Puuviljapõim	6.—
A. Roos — Jumalaga, Kars ja Erzurum	6.—

PLUSS SAATEKULU 50 c IGALT RAAMATULT

Ilmus kordustrükis T. E. S. Täienduskoolide XVII väljaandena huvitav laste- ja noorsoojutt

M. SILLAOTSA

TRIPS, TRAPS, TRULL

Saadaval postiteel: L. Marley, 9 Parravano Court, Willowdale, Ont. M2R 3S8 või „Vaba Eestlase" talitusest.

HIND $4.00 — postiteel $4.75

ILMUS:

S. EKBAUMI LUULETUSKOGU

ÕHUMÄRGI ALL

Hind $10.— pluss saatekulu $1.75

Saadaval Vaba Eestlase talituses

Müügil VABA EESTLASE talituses:

REHVITUD PURJEDEGA II

Sündmusi ja jutustusi mereelust

Eesti Kaubalaevastiku Juhtkonna Koondise, Torontos väljaandel, 302 lk.

HIND $8.— pluss saatekulu Kanadasse $1.—, mujale $2.—

WALL STREET JA HITLER

16.

On selge, et igasuguste kitsendusteta supra-legaalse võimuga manipuleerimine on vastuolus konstitutsiooniga, kui ka see tegevus oleks maskeeritud seaduspärasuse sildiga. Seepärast oleme õigustatud küsima, kas eksisteerib mingi subversiivne võim, kelle eesmärgiks on kaotada konstitutsiooniga garanteeritud õigused.

Kahekümnenda sajandi ajalugu, nii nagu see edasi antud võimueliidi poolt heakskiidetud õpperaamatuis ja zhurnaalides, on ebatäpne. Selle ajaloo allikmaterjaliks on olnud ainult need väljavalitud dokumendid, milliseid mingi administratsioon on suvatsenud avalikkusele kättesaadavaiks teha. Aga ükski täpne ajalugu ei saa arvestada ainult kellegi poolt selekteeritud andmeid, vaid vajab juurdepääsu kõigile dokumentidele. Viimasel ajal, mil varemalt salajasteks peetud dokumendid USA, Briti ja Saksa riiklikes arhiivides on järkjärgult teaduslikule uurimisele vabaks antud, on uus ja varemast erinev ajaloo versioon hakanud välja kujunema. Selle kõrval too varasem „eliidi" poolt heakskiidetud ajaloo vorm nähtub nüüd mitte ainult ebatäpsena, vaid selles oldi tahtlikult ja etteplaanitsevalt püütud maha salata pettust ja ebamoraalset teguviisi.

* * *

USA-s kehtiva valitsusvormi juures poliitilise võimu keskus peaks asuma riigikodanike poolt valitud Kongressi ja samuti valitud presidendi kätes, kes omas tegevuses peavad järgima USA konstitutsioonis kindlaks määratud eeskirjadele ja kitsendustele, nii nagu neid tõlgendab erapooletuks jääv riiklik ülemkohus. Sellest teadlikena, me oleme siis ka lihtsalt oletanud, et need keda oleme valinud poliitilise võimu positsioonidele, et need ka opereerivad sellega hoolikalt ja targalt, sealjuures alati kaaludes ja arvestades kõigis asjus valijaskonna tahet. Tegelikuks faktiks on siiski, et midagi pole kaugemal tõelisest olukorrast, kui säärane oletus . .

Valijaskond on juba ammugi kahtlustanud, aga nüüd ta juba teab, et poliitilised lubadused on väärtusetud. Valetamine kuulub poliitika läbiviijate igapäevase tegevuse hulka. Sõdasid alustatakse (ja lõpetatakse) ilma loogiliselt kokkusobiva põhjenduseta. Poliitilised sõnavõtud ei ühtu poliitiliste tegudega. Aga miks? — Paistab, et seepärast, et poliitilise võimu keskpunkt asub mujal, kui valitud ja ootuste kohaselt vastutustundlike rahvaesindajate kätes Washingtonis; ja et selle võimu ülevõtnud „eliidil" on omad eesmärgid, millised ei ühtu valijate tahtega.

Siinses kolmeköitelises töös olemegi juba identifitseerinud selle kulissidetaguse poliitilise võimu USA-s — New Yorgi finantsilise eliidina; internatsionaalsed erapankurid, esmajoones J. P. Morgan'i finantsilised asutused, siis Rockefeller'i Chase Manhattan Bank ja varemail päevil (enne Manhattan panga ühinemist endise Chase pangaga) — ka Warburg'id.

* * *

Vaatamata konstitutsioonis ettenähtud reeglitele säärase olukorra tekkimise vältimiseks, Ameerikast on saanud pooleldi totalitaarne riik, kuigi meil ei paista (veel) silma diktatuurimaadele omaseid väliseid tunnuseid sellest, nagu kontsentratsioonilaagrid ja koputus uksele kesköö tunnil. Sellegipärast on täiesti kindel, et võimueliidi kriitikute vastu on kasutatud kurje ähvardusi ja aktsioone. Neid kimbutatakse ka riikliku tulumaksuameti poolt ja võimueliidile alluv kohtusüsteem kasutab nende vastu konstitutsiooni vastaseid manipulatsioone.

Poliitilise võimu tsentraliseerimine seisab internatsionaalsete pankurite rahalistes huvides ja säärane tsentralisatsioon on kõige kergemini läbiviidav kollektiivseis ühiskondades, nagu sotsialistlikul Venemaal, natsionaalsotsialistlikul Saksamaal, või ka faabiansotsialistlikes Ameerika Ühendriikides.

* * *

Ei ole üldse võimalik jõuda täielikule arusaamisele Ameerika kahekümnenda sajandi poliitikast ja välispoliitikast, kui ei taibata seda tõsiasja, et Washingtoni poliitika seisab ja on seisnud efektiivselt New Yorgi finantsilise eliidi monopoli all. Hiljuti vabaksantud dokumentatsiooni hulgast leiame ühe tõendi teise järele, millised kinnitavad eelnimetatud hüpoteesi paikapidavust. Revisionistlikud versioonid Ameerika sõttaastumisest Esimese ja Teise maailmasõja korral, Koreas ja Vietnamis, paljastavad selle „eliidi" mõjuvõimu ja eesmärgid.

Lõviosa vältel kahekümnendast sajandist n.n. Federal Reserve System USA-s, eriti aga Federal Reserve Bank of New York, on hoidnud oma kätes samahästi kui täieliku monopoli Ameerika majanduse suundade üle. See eraviisiline organisatsioon on väljaspool USA Kongressi kontrolli — ja üleüldse väljaspool igasugust riiklikku kontrolli või isegi revideerimist. Aga selle eraviisilise organisatsiooni käes on ainuõigus trükkida raha ja luua krediite, millal ja kui palju nemad ise soovivad.

USA välispoliitikat monopoliseerib n.n. Council on Foreign Relations (CFR). See pealtnäha süütu organisatsioon, mille liikmeiks peamiselt akadeemikud, ärimehed ja poliitikud, sisaldab oma südamikus ühe võimukeskuse, milline ühekülgselt jääb otsustajaks Ameerika välispoliitika üle. Selle varjatud — ja mõistagi subversiivse — südamiku peamiseks välispoliitiliseks eesmärgks on turgude ja majandusliku võimu (profiitide!) kindlustamine ühe väikese grupi hiiglaslike multinatsionaalsete korporatsioonide kätesse, milliseid omakorda kontrollib väike arv internatsionaalseid pankureid oma perekondadega.

Jällegi selle „eliidi" kontrolli all seisvais sihtasutustes tegelevad uurimistööga „paindlikud" ja selgrootud akadeemikud, „konservatiivid" kui ka „liberaalid", mille ülemaks eesmärgiks on leida uusi võimalusi selle „eliidi" võimuaparaadi laiendamiseks ja kindlustamiseks. Loomulikult on nende kontrolli all ka kõik suuremad ajalehed, milliseid toimetavad isikud mõtlevad kõik samal viisil, nii et avalikku informatsiooni peaaegu võimaldub orkestreerida üheainsast keskusest. Sama kehtib ka muude kirjastuste kohta, kus ilmumist ootavaid raamatuid selekteeritakse vastavalt sellele, kas nad oleks kasulikud või kahjulikud võimueliidi eesmärkidele.

Säärase ühiskonna manipuleerimise tulemuseks „eliidi" poolt on olnud neli suurt sõda kuuekümne aasta sees, riigile ja rahvale kaela määritud hiiglaslikud võlakoormad, konstitutsiooni eeskirjadest loobumine, vabaduse ja võimaluste mahasurumine — ja riigikodanike usalduse hävitamine oma Washingtonis asuvale valitsusele. Ei ole enam küllalt sellest läbipaistvast teatritegemisest, milles osalistena kaks suuremat poliitilist parteid pasundavad oma programmides ettekirjutatud kunstlikke erinevusi. Tsirkusetaolised konventsioonid ja kulunud „bipartisanlik välispoliitika" ei suuda enam äratada usaldust ja ka võimueliit ise on jõudnud arusaamisele, et rahvas ei ole vastuvõtlik nende poolt juhitud poliitikale. Sellegipärast, võimueliit näib olevat valmis suruma läbi omad plaanid igal juhul, küsimata isegi näilise toetuse järele avalikkuselt.

* * *

Järgneb

ADVOKAADID

ADO PARK, Q.C.
HETHERINGTON, FALLIS & PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. 363-4451
Õhtuti 447-2017 või 929-3425

ENN ALLAN KUUSKNE
B.M.LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
1 First Canadian Place, Ste. 3450
Tel. kontoris 363-0073
kodus 360-8776
IGAL ALAL

TÕNU TOOME
B.A.Sc., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
Yorkdale Place, 1 Yorkdale Road,
Suite 207
Toronto, Ont. M6A 3A1
Telefon 789-7579
kodus 762-2367

HARRY LANDRA, Q.C.
VANDE-ADVOKAAT & NOTAR
Võtan fikn vastu oma eesti klienti.
Palun helistada
(519) 794-3096

ANDRES OLVET, LL.B.
Advokaat-notar
Bigelow, Hendy, Shirer & Uukkivi
789 Don Mills Rd.
Tel. 429-3110
kodus 699-2395

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS
H. LATER & CO. Ltd.
INSURANCE BROKERS
1482 Bathurst St., 4 kord
(Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

ELEKTRIK
Sisseseaded, uuendused ja parandused elumajades või ettevõtetes.
Hailing 762-9190
Litsents nr. E 1044

ARSTID

DR. S. BROGOWSKI
OPTOMETRIST (OPTIK)
Tel. 531-4251
412 RONCESVALLES AVE.
AT HOWARD PARK

Liibe-Vihma-Vesi, kolm Maakondade Päeva organisaatorit meenutusõhtul. Foto: Vaba Eestlane

Helga Nõu 50

22. septembril tähistas oma 50. sünnipäeva üks meie noorim kirjanik Helga Nõu, sündinud Raukas. Oma esimesed eluaastad elas Kohtlas, siis Tallinnas ja okupatsooniaastail Pärnus, kus toimus ka 10-aastasena kodumaalt lahkumine.

Rootsis jätkusid õpingud, kuni saavutas keskastme algkooliõpetaja kutse ja töötas selle järel õpetajana mitmes koolipiirkonnas. Koolitöö kõrval hakkas ka kirjutama ja joonistama. Esimesed neli aastat tegeles ta noorte ajakirja „Tulehoidja" toimetuses, kirjutades jutustusi, artikleid, luuletusi ja joonistas Stokholmi eesti ajalehtedele. Alates 1962 on tema loomingut ilmunud „Tulimullas". Kirjutamise kõrval on esinenud illustraatorina ja esinenud kunstinäitusil.

1965. a. ilmus esikromaan „Kass sööb rohtu", millele järgnes „Tiiger, tiiger" (1969) ja novellikogu „Kord kolmapäeval" (1967), romaan „Paha poiss" (1973) lasteraamatud „Ruuduline röövel" (1965) ja „Oi-oi-oi, mis juhtus" (1967). Lastejutte on ilmunud ka ajakirjades. Lavastamist ootab näidend „Pagejad". Möödunud aastal ilmus tema noorsooraamat „Pea suu!".

Ta on olnud agar ka organisatsioonides, olnud üksikgaid kuni ühines „Tuulemaa" lipkonnaga, on olnud hundujuht, eeskujulik skaut, vanakaru „Karu" lipkonnas, on liige ka mitmeis eesti ja rootsi kirjanike ja kultuuriorganisatsioonides.

Kurelek'i Kanada visioon

1982. a. novembrist peale on Kanada kunstigaleriides, kunstimuuseumides ja ülikoolides ringkäiku teinud Kanada ukrainlasest kunstniku William Kurelek'i (1927—77) Kanada teemaliste maastikumaalide näitus. Viimane 14-st näitusest on Torontos, Ontario kunstigaleriis 13. oktoobrist 2. detsembrini. Näituse käendajaks on The Mutual Life Assurance Company of Canada.

W. Kurelek sündis ukrainlasist emigrantide pojana üksikus farmis Albertas. Ta kasvas üles seal ja teistes samasugustes farmides Manitobas suure majanduskriisi, põua-aastate ja rohutirtsude nuhtluse ajal preerias.

Pärast Manitoba ülikooli lõpetamist 1949 ja lühemat aega kunstikoolides õppimist ta läks Inglismaale 1952, kus ta õppis pildiraamimist, et selle tööga end elatada kui ta jätkas maalimist, alul Londonis, siis tulles Torontosse, kus ta leidis küllaldase publiku oma illustreerivaile immigrantide elu kirjeldavaile maalidele preeriaelust 1930—50. aastais.

Aastal 1957 abiellus ta arstist kirjaniku Enn Nõuga. Neil on lapsed Laine, Heino ja Liia. Neilt on ta oma lasteraamatute teemad saanud, kuna üks tütar oli juba abiliseks viimase noorsooraamatu illustreerimisel.

Helga Nõu töid iseloomustab pa gulasühiskonna probleemide käsit lemine, vanema ja noorema põlv erinevad vaated, paguluse ja kodu maa, pagulaste ja rootslaste suh ted, mida ta mitmest aspektist val gustab ja katsub mõista.

HO

Ta oli viljakas maalija, kel oli suurepärane mälu, millest ta võttis ulatuslikku ainet oma loominguks. Kurelek sai rohkem tuntuks illustraatorina, kuigi ta on tugev kompositsioonis ja oma tööde struktuuris. Juba oma eluajal osutati talle palju austust, nende hulgas Order of Canada 1976.

Kurelek uskus, et võime kunsti luua oli Jumala kink ja seda tuleb kasutada Jumala teenimiseks. Ta ei läinud kaasa moevooludega, mistõttu ta jäi eemale kaasaegseist sel ajal, kui Kanada kunst oli armunud abstraktsismi. Ta jäi jonnakalt oma stiili juurde, nende piltide juurde, mida ta oma mälus oli talletanud lapsepõlvest peale, maalides dokumentaalseid pilte immigrantide farmielust nagu ta seda oli näinud. Kurelek ei maalinud peagu kunagi mitte maastikke kui niisuguseid, aga oma eluajal ta maalis pikuti ja laiuti Kanadat. Kirjeldav tugevus ja täpsus on tema maastike element, selle audentne kasutamine emotsionaalse sisu kandjana ühendab tema töid. Seda nähakse ka avataval näitusel, kus on esitatud 50 maali ümber.

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Neljapäeval, 11. oktoobril 1984 — Thursday, October 11, 1984

Sündmuste kalender

Laup., 13. ja pühap., 14. okt. Eesti Maja väikeses saalis Joann Saarniidu mälestusnäitus.

Pühap., 14. okt. kell 11 homm. Peetri kirikus lõikustänupüha jumalateenistus.

Pühap., 21. okt. kell 3 p.l. Leedu kiriku saalis Balti Naiste Nõukogu Kanadas kontsert-koosviibimine.

Pühap., 21. okt. kell 3 p.l. Eesti Maja suures saalis EKN, ELK ja EVÜL korraldusel kodumaalt lahkumise mälestusõhtu „Sügis — 44".

Laup., 3. nov. kell 2—5 p.l. Ehatares Abistamiskomitee ja Ehatare ühine loterii.

Pühap., 4. nov. kell 3 p.l. Eesti Majas Noorteteatri kordusetendus „Kevade".

Laup., 17. nov. kell 7 õ. Eesti Maja suures saalis Toronto Eesti Seltsi 35. aastapäeva-ball.

Heikki Paara tagasi TE Meeskoori esimeheks

Meeskoor alustas uut hooaega – Pop-kontsert pühapäeval, 11. novembril Eesti Majas Torontos

Juba 4. septembri õhtul kõlas meeskoori laul Eesti Maja keskmises saalis, mis on olnud kooriharjutuste paigaks sellest ajast saadik, kui see hoone Eesti Majaks osteti.

Nädal hiljem toimus samas koori korraline aastapeakoosolek. 35-kooriliikme osavõtul kuulati ära aruanded koori tegevuse ja majanduse üle möödunud tegevusaastal. Koor oli esinenud kas terves koosseisus või osaliselt 16-l korral, millest kolm olid omaette kontserdid — kirikukontsert 13. nov. 1983 Vana-Andrese kirikus Torontos, aastakontsert 25. märtsil 1984 Toronto Ülikooli Walter Hall'is ja kevadkontsert 7. aprillil 1984 Eesti Majas Chicagos. Esto'84 laulupeol laulis suur osa mehi peale meeskooride kaasa ka ühendatud segakooris.

Majandusaruandest selgus, et tänu „New Horizons" asutusest saadud toetusele võis koor osta hädasti tarvisoleva uue klaveri ja kergelt kokkupandava esinemisastmestiku. Ka koori riietuse ühtlustamiseks saadi sellest toetusest abi. Kuigi suurematele ostudele pidi koor omast kassast juurde maksma, oli veel abiks tõhus toetajaliikmetelt laekunud summa, ka mõned seltskondlikud üritused, nagu meeskoori aastavahetuse ball Inn On The Park hotellis ja Eesti Vabariigi aastapäeva tähistamise koosviibimine Eesti Majas andsid lisasissetulekut, mis aitas koori kassat tugevdada. Kõige tulemuseks on kassa seis umbes sama, millega eelmist tegevusaastat alustati ja garanteerib koori tegevuse jätkumise vähemalt kahe aasta jooksul.

Avaldati tunnustust koori juhatusele tegevuse korraliku juhtimise eest.

Suurima tunnustuse peakoosolekult sai koorijuht mag. Chrales Kipper, kelle innuka, veenva ja asjatundliku õpetamise ja juhatamise tagajärjel oli harjutustest osavõtt suurearvuline, selletõttu ka kontserdid edukad ja rahuldavad.

Uue tegevusaasta kavas on 12. oktoobril 1984 koori 34. aastapäeva tähistamine perekondliku aktuse ja koosviibimisega Eesti Maja keskmises saalis kell 7.00 õhtul, kuhu kõik koori liikmed (auliikmed, toetajad- ja tegevliikmed) on kutsutud.

11. novembril on kavas POP-KONTSERT Eesti Majas Torontos, 14. detsembril toimub koori jõulupuu koos „Estonia" orkesteriga. 31. detsembril on AASTAVAHETUSE BALL Inn On The Park hotellis, 16. veebruaril 1985 korraldab koor Eesti Vabariigi aastapäeva tähistamise koosviibimise koos päevakohase kõne ja lauludega Eesti Maja suures saalis. 24. veebruaril esineb koor Toronto Peetri kiriku hommikusel jumalateenistusel. 24. märtsil 1985 toimub koori AASTAKONSERT Eesti Maja kontsertsaalis. 18. mail 1985 laulab koor koos teiste P.-Ameerika eesti meeskooridega XIII MEESLAULUPÄEVAL Baltimore'is Maryland'is.

Peakoosolek valis esimeheks Heikki Paara, kes on sellel kohal olnud viimased viis aastat. Juhatusse valiti järgmiseks kaheks aastaks Rudolf Kuus, Verner Heinar ja Endel Paju. Juhatuseliikme kandidaadiks Juhan Tõnsing. Endistest juhatuseliikmetest jäid veel üheks aastaks juhatusse Rein Holsmer, Alver Rõika ja Georg Lootus.

Tegelikult on uuel tegevusaastal meeskoori juhatus sama koosseisuga kui eelmisel aastal Samuti valiti tagasi ka koori juures tegutsevad teised ametimehed — repertuaarikomisjonis R. Edari; R. Vesi ja E. Tikenberg. Revisjonikomisjonis. A. Kontus, O. Haamer ja T. Ruutopõld ning kandidaadina B. Rahe. Toetajaliikmete sekretär — Paul Juttus. Nootide hoidja — Heino Vammus. Aukohtunikud — E. Tikenberg, A. Kelder ja R. Edari. Kroonik — O. Haamer. Koori juhatab edasi mag. Charles Kipper, abikoorijuhiks on E. Tobreluts. Koorivanemaks valiti jälle Arni Käärid ja abiks Edgar Tiilen. Koori esimeseks suuremaks ürituseks on POP (populaar)-KONTSERT, mis leiab aset pühapäeval, 11. novembril algusega kell 3.00 p.l. Eesti Maja kontserdisaalis, kus koor tahab esile tuua ka kohalikke nooremaid muusikatalente.

Teiseks suuremaks ettevõtteks on AASTAVAHETUSE BALL, mis leiab jällegi aset mugavas Inn On The Park hotelli Park balliruumis, kus hoolitsusega serveeritakse õhtusöök ja veedetakse lõbusalt laulides ja tantsides aasta viimane õhtu ning võetakse väärikalt vastu uus aasta.

JUTA JA LAURENCE KITCHING

Laevaõnnetus Hamburgis

HAMBURGIS — Üks parvlaev 40 sõitjaga, kes olid üürinud laeva sünnipäeva puhul, läks põhja pärast kokkupõrkamist pukseriga. Üks uppus, ka 21 kaduma jäänud peetakse ka hukkunuiks.

Gromõko kohtus Hiina välisministriga

N. Liidu välisminister Andrei Gromõko ja Hiina välisminister Wu Xueqian pidasid kaks päeva läbirääkimisi, mida iseloomustatakse kui sammu „vastastikuse mõistmise" suunas kahe riigi vahel. See oli Gromõko esimene külaskäik Hiina välisministri juurde pärast 1959. aastat. Ta lahkus kohtumiselt naeratava näoga, aga pole antud mingeid teateid kummaltki poolt, kuidas konverents oli läinud või mida seal arutati.

Eesti kirjandus ainealaks

Eesti Kultuuri Ühing Kanadas loengud jätkuvad

10. septembril alustas Eesti Kultuuri Ühing Kanadas (EKÜK) oma järjekordset krediitkursust Simon Fraseri ülikoolis Suur-Vancouveris. Seekordseks ainealaks on „ülevaade eesti kirjandusest" ja lektoriks dr. phil. Juta Kõvamees Kitching.

Augustis naasis dr. Juta Kitching koos abikaasa prof. Laurence Kitchingu ja perekonnaga aastaselt sabbaticalilt Hamburgi ülikooli juures, et jätkata EKÜK presidendina. Tema äraolekul ins. Lembit Pütsep asepresidendina tegi tunnustusväärset tööd akuutsete ja kaugeleulatuvate probleemide lahendamisel.

EKÜK on eriti tänulik meie noorele teadlasele mag. Toomas Ilvesele,

kes paeluvalt käsitles 2 kursust dr. Kitchingu äraolekul,

võites ülikooli ja rahvusgrupi teenitud tunnustuse.

Kitchingud oma uurimisaastal pühendasid palju aega saksa arhiivides eesti rahvaluule jälgi otsides, sorteerides ja tõlkides.

21. septembril selle semestri esimesel EKÜK loenguõhtul Vancouveri Eesti Kodus esinesid Kitchingud oma muljete ja tähelepanekutega Euroopast,

eriti tänapäeva Saksamaast, koos huvitavate valguspiltidega.

Kuna loeng langes ajale, mil me 40 a. tagasi kodumaalt lahkusime, toonitas Hilja Hansson õhtu introduktsioonis seda fakti, meenutades ühtlasi laulusõnu „Meil hauas aega küllalt magada, nüüd Eesti nõuab tööd ja tööd on jagada."

EKÜK järgmine loenguõhtu toimub 19. oktoobril kell 7.30 Vancouveri Eesti Kodus

perekond Loo pildiseeriaga „Reisimuljeid ja kunstivarasid Euroopast".

Simultaanselt kolmel ekraanil esitatud kõrgekvaliteedilised fotod vastava saatemuusikaga on Vancouveri eestlaskonda alati paelunud ja loodame, et ka seekord rohke osavõtt Loo'de määratut tööd hindab ja naudib.

wintario

4. oktoobril peetud Wintario loosimisel langes peavõit $200.000 piletile E556523, $100.000 — C286999, E418284, D814560, $10.000 — 690624, 674674, $1000 — 10966, $100 — 5395, $50 segijärjekorras numbrid 395579, $10 — 941 ja tasuta piletiraamatu — 59. Nädala müstilise preemiavõidu Plymouth Voyager — 124203.

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAR
C. A.
Chartered Accountant
181 University Ave., Ste. 1802
Toronto, Ont. M5H 3M7
Tel. 864-0099

BON AIR APPLIANCE SERVICE
PARANDAME
külmutuskappe ja pliite — igat liiki
☆ 31 aastat tööpraktikat ☆
Tel. 533-9334

VAIPADE & MÖÖBLI PUHASTUS
SEINAST-SEINA JA LAHTISED
ERIK LOKBIK — 447-9834

NEEME JÄRVI HELIPLAADID UUESTI SAADAVAL
SIBELIUS: FINLANDIA, SÜMFOONIA NR. 1
TUBIN: SÜMFOONIA NR. 4
TUBIN: SÜMFOONIA NR. 9, TOKAATA, EESTI TANTSUDE SÜIT
iga heliplaadi hind $12.15 + .85¢ riigimaks
Helistage Alan Teder tel. 465-5382 igal ajal
TEDERECORDS, 29 Bowden St., Toronto M4K 2X3

TEADAANNE

„VABA EESTLASE" kalendri koostamisel on igal aastal olnud suuri raskusi seltskondlikkude organisatsioonide, noorte organisatsioonide, koolide, kirikute jne. aadressidega, mis sageli muutuvad ja kalendrisse satuvad valed aadressid. Selle väärnähte kõrvaldamiseks paluvad kalendri koostajad kõigil nendel eesti institutsioonidel, kes soovivad oma aadresse „VABA EESTLASE" TÄHTRAAMATUS avaldada, saata need „Vaba Eestlase" toimetusele aadressil: Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3. Aadressid palutakse saata hiljemalt 31. oktoobriks. „Vaba Eestlane" ei vastuta iganenud aadresside osas.

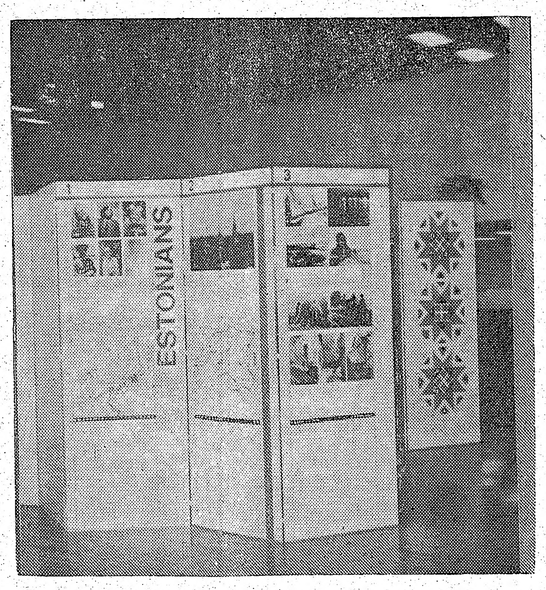

ESTEX'84 näituse väljapanekud Toronto raekojas. Foto: V. Hubel

ESTEX näitus ESTO-84 ajal

Kanada eestlaste ühiskond on ammu tundnud puudust ühest eeskujulikust ja professionaalselt korraldatud näitusest, mis selgitaks sõnas ja pildis Kanada rahvale eestlaste ajalugu ja tegevust Kanadas. Seda silmas pidades otsustati Ülemaailmsete Eesti Päevade ajaks korraldada just selline näitus. Kuna ESTO toimkonnad olid juba ülekoormatud tööga, ja sellise näituse läbiviimist peeti hädavajalikuks, siis otsustas Eestlaste Kesknõukogu Kanadas hakata näituse käendajaks ja korraldajaks. Tegelikuks korraldajaks tuli kunstnik Vello Hubel. Näitusele anti nimetuseks „ESTEX".

Näitus paigutati Toronto raekoja fuajeesse ja koosnes kuueteistkümnest 3' korda 8' stendist. Stendidele olid kinnitatud värvilised ning must-valged suurendatud fotod koos selgitavate kirjeldustega. Pildid ja lisatud tekstid kirjeldasid Eesti iseseisvuse aega, sõjaaega, kodumaalt lahkumist, Kanadasse asumist, Kanada eestlaste tegevust, Eesti asukohta ja mitmesuguseid näiteid eesti rahvariietest. Stendide ette oli paigutatud eesti mustriga kolmekülgne n.n. „totem", mis tõmbas just möödamineva rahva tähelepanu näitusele. Näitus oli paigutatud fuajeesse ligemale kuuks ajaks.

Näitust vaadates ei olnud kahtlust, et kunstnik Hubelil oli palju tööd ja vaeva selle ettevalmistamisel. Professionaalsus ilmnes nii, üldmuljes kui ka tekstis ja piltide valikus. Siinjuures tuleb nimetada Reet Marten-Sehr'i tõhusat kaastööd näituse korraldamisel, eriti tema õnnestunud katseid hankida valitsuse käest rahalist toetust näituse läbiviimiseks.

Näitus ei olnud aga kaugeltki ühekordne ettevõte. Niipea kui EKN-ul on võimalik seda rakendada, läheb näitus mööda Kanadat reisima, igale poole eestlaste keskustesse, kus sellise näituse järele on vajadust. Samuti on kavas näitust üles seada Toronto piirkonnas sobivatel kohtadel.

EKN-info

Peter Worthington vallandati

Tuntud Toronto ajakirjanik ja poliitik Peter Worthington, kes katsetas mõned aastad tagasi iseseisva kandidaadina pääseda parlamenti ja tänavu suvel uuesti konservatiivide partei kandidaadina, kuid kaotas 4000 häälega vastaskandidaadile, on olnud kolumnistiks Toronto ajalehe „Sun" juures, mille üks asutajaid ta oli, vallandati „Sun'i" praeguse presidendi Douglas Creightoni poolt. Vallandamise põhjuseks oli, et ta oli Canadian Pressile antud intervjuus öelnud, et „Sun" ajalehed Torontos, Calgarys ja Edmontonis ei informeeri küllalt lugejaid, nagu tegid seda võistlejad „The Edmonton Journal", „Calgary Herald" ja „Globe and Mail". Tulles tagasi Vancouverist, kus ta käis edutamas oma uue raamatu „Looking for Trouble" ilmumist, leidis ta kodus teate, et ta oli vallandatud. Worthington leidis, et talle oli küsimus arusaamatu, õigem olnuks, et president kellega ta oli koos lehe asutanud, kutsunuks ta enese juurde ja selgitanuks põhjusi.

Kanada suurendab kaitsekulutusi

Kanada uus kaitseminister Robert Coates ütles oma USA kolleegile Caspar Weinbergerile, et Kanada tahab oma kaitsekulutusi suurendada, aga vastukaaluks nad loodavad suuremat osa USA kaitseehituste lepingust. Kanada tahab pidada oma lubadusi NATO'le ja NORAD'ile. Coates ei maininud kui suurest rahasummast on küsimus.

Ontarios suurendatakse sotsiaalabi

Ontario valitsus tegi avalikuks oma plaani sotsiaalabi suurendamiseks 61,8 miljoni dollari ulatuses, kaasaarvatud senise abirahanormi suurendamine 4,5 prots. enamusele abisaajaist. Suurendatud abirahanormid puudutavad 400.000 sotsiaalabi saajat ja nendest olevnevaid alates 1. jaanuarist 1985. Selles on 4,2 miljonit dollarit, mis ettenähtud sotsiaalabi saajaile, hambaraviks pimedaile, vaimuhaigeile ja vigaseile. Minister Frank Drea ütles, et Ontario on erandlik maa oma sotsiaalabi programmiga, kes ajal kui teised püüavad abistamissummasid vähendada, neid koguni vastupidi suurendab.

Stephan Lewis Kanada saadikuks ÜRO'sse

OTTAWA — Kanada peaminister Brian Mulroney ütles, et ta tahab lõpetada poliitilistele parteile baseeruvad määramised, nimetades endise NDP juhi ja vasakpoolse poliitiku Stephan Lewis'e Kanada saadikuks ÜRO-sse. Määramine oli üllatuslik kanadalastele, aga veelgi rohkem S. Lawis'ele enesele. Peaminister põhjendas oma määramist asjaoluga, et Lewis võiks olla suurepärane Kanada esindaja ÜRO-s, mis on Kanada tähtsaim internatsionaalne foorum. Mõned kommentaatorid on öelnud, et Lewis'e poliitilised vaated ühtuvad suurepäraselt ÜRO enamuses vasakpoolsete riikide poliitikute vaadetega.